

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 112 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) mod 2 (FP).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af lovforslag nr. L 3:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

(Fremsat 2/10 85. Første behandling 9/10 85. Betænkning 24/10 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 10:

Forslag til lov for Grønland om forsyning, trafik, postbesørgelse m.v.

Fremsat 2/10 85. Første behandling 8/10 85. Betænkning 23/10 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-14

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 3:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om planerne for ændringer af gymnasiet, herunder fagstruktur, samt tidsramme og procedure i forbindelse med gennemførelse af ændringerne?«

Af Riishøj (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 3/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 10/10 85).

Begrundelse

Riishøj (SF):

Der er tre punkter, der skal drøftes under denne forespørgselsdebat: for det første indholdet af den reform af gymnasiet, som regeringen påtænker, tidsrammen for gennemførelsen af den og proceduren. Der kan være grund til at hæfte sig ved det sidste.

Gentagne gange, eksempelvis i tidsskriftet Uddannelse nr. 7, 1985, har undervisningsministeren lovet, at han i dette efterår vil fremsætte forslag til en ny gymnasielov. Siden har undervisningsministeren besluttet sig for at gennemføre de meget vidtgående reformer rent administrativt, det vil sige uden afstemninger i folketingsalen og kun med løfte om, at sagen på et eller andet tidspunkt forelæg-

[Riishøj]

ges folketingets undervisningsudvalg, hvilket som bekendt ikke er sket.

På den baggrund er det vigtigt, at vi får en forklaring på, hvorfor ministeren har besluttet sig for ikke at gennemføre sin reform gennem en lovændring.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg kommer til at bede om lidt mere ro i salen.

Riishøj (SF):

Et andet vigtigt punkt i forespørgslen er tidsrammen for reformens gennemførelse. Det forekommer bemærkelsesværdigt, at ministeren agter at gennemføre en reform, uden at der er gennemført noget, der blot ligner en uvildig evaluering af den omfattende forsøgsvirksomhed, der har været gennemført i gymnasieskolen inden for de sidste 10-15 år. Os bekendt har den reform, ministeren foreslår, ikke været afprøvet og dermed ikke evalueret i den danske gymnasieskole. Derfor må ministeren begrunde, måske ud fra erfaringer med tilvalgsgymnasier i andre lande, hvorfor netop det linjeopdelte tilvalgsgymnasium er sagen for 30 pct. af de 16-19-årige. Dette fører over i reformens indhold. Meget af debatten om gymnasiet har fokuseret på, hvilke fag der går styrkede eller svækkede ud af reformen. Nok så vigtigt er det, hvordan elevernes dagligdag vil forme sig i det linjeopdelte valggymnasium, om de kvalifikationer, eleverne opnår, stemmer overens med, hvad der må kræves i et demokratisk samfund, der underkastes stadig hastigere forandringer.

Det er forespørgernes håb, at denne debat vil skabe klarhed om regeringens stillingtagen og ikke mindst klarhed over, om undervisningsministeren har et flertal i folketinget bag sig for sin plan om at lade grengymnasiet erstatte af et yderligere fagopsplittet linjegymnasium.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Under en forespørgselsdebat plejer ministeren normalt at komme med et fikst og færdigt manuskript. Det var desværre ikke muligt i dag, fordi det var meget svært at vide, hvordan hr. Riishøj egentlig ville begrunde sin forespørgsel.

Nu har han begrundet den med, at jeg skulle have planer om at ændre gymnasiet administrativt uden om folketinget. Det kan hr. Riishøj ikke mene alvorligt. Jeg har sagt, og det er blevet refereret korrekt den ene gang efter den anden, at alt, hvad vi foretager, vil blive forelagt folketinget.

Det gælder også den skitse, vi arbejder med i øjeblikket. Jeg gør opmærksom på og beder hr. Riishøj høre efter: vi er ikke engang nået til høringsfasen. En regering har vel lov at tænke sig om, før den fremsætter forslag til høring. Når høringen er overstået, er jeg meget åben over for tanker med hensyn til, hvordan vi skal præsentere det, og hvordan processen nærmere skal være, men jeg gør hr. Riishøj opmærksom på, at han ikke kan tvinge regeringen med hensyn til regeringens ønsker.

Regeringen ønsker ikke at ændre loven. Det, vi ønsker, er noget, der har justeringskarakter, noget, der ikke trækker noget ned over hovedet på hele gymnasieskolen, men som åbner nogle muligheder - nogle muligheder, der mangler i dag, f.eks. muligheden for at vælge lidt på tværs af de traditionelle grene. Det er netop en af begrundelserne for, at vi skal have en justering. Det skal gøres muligt at vælge lidt på tværs af grenene.

Det er for øvrigt præcis det samme, som man er nået frem til i meget bred enighed, når det gælder højere handelseksamen, som hr. Riishøj utvivlsomt ikke interesserer sig det allermindste for, men som alligevel vedrører mange tusinde unge mennesker. Der har arbejdsgiverorganisationer, lønmodtagerorganisationer, skoler osv. og Gymnasieskolernes Lærereforening i bred enighed accepteret, at den eksisterende linjedelte struktur skal erstattes af et system med visse valgfag, for at man kan komme på tværs af de traditionelle opdelinger.

Er det i øvrigt kun regeringen, som synes, at det kan være nyttigt med visse opblødnings af båsene i dette samfund og i det danske uddannelsessystem? Står regeringen virkelig helt alene med fornemmelsen af, at det vist er lidt for stift, som det er? Det gør vi åbenbart, hvis man skulle følge debatten, men det tror jeg ikke er tilfældet, når man ser, hvad det er regeringen egentlig kommer med, og når man ser, hvor lidt det er, vi foreslår ændret: loven og paragrafferne skal forblive, som de er.

[Undervisningsministeren]

Et andet argument for, at vi skal have en justering, er hensynet til de små skoler, herunder også de private gymnasier, hvoraf langt de fleste jo er meget små. Hvis vi kører videre med grendelingen, som SF pludselig er blevet så meget tilhænger af – socialdemokratiet tilsyneladende også, men der er dog stadig håb, når man læser socialdemokratiske udtalelser – men altså hvis vi kører videre med gymnasiet, som det er i dag, vil den ene gren efter den anden forsvinde; den ene egn efter den anden vil miste først det ene fag, så det andet. Den nye struktur tilsigter at gøre det muligt også for mindre gymnasier, også for de gymnasier, der mister 40 pct. af deres klientel i løbet af de næste 10–15 år – det vil ske for nogle af dem, det er der ingen tvivl om – at bevare flere fag, fordi man kan melde sig til dem på tværs af linjer, i hvert fald nogle af dem. Efter regeringens mening kan der også være perspektiv i, at man i et beskedent omfang kan vælge på tværs af årgange. Dette sidste må vi selvfølgelig overveje, hvis der er modstand imod det, men jeg mener, det ville være godt for de pågældende fag, og det ville være godt, hvis vi vil øge elevernes valgmuligheder mest muligt.

Et tredje argument for, at vi skal have en justering af gymnasiestrukturen, er hensynet til fremmedsprogene. Vi har f.eks. i dag en situation, hvor gymnasieeleverne i den matematiske linje, som tegner sig for et sted mellem $\frac{2}{3}$ og $\frac{3}{4}$ af eleverne, ender med at have haft tre sprog, som de ikke rigtig kan noget af. For det første mener jeg, det er vigtigt, at alle har engelsk på højt niveau hele vejen igennem. For det andet mener jeg, det er vigtigt, at man som matematiker, når man har et sprog derudover, virkelig også kommer op på et højt niveau i dette sprog, sådan at man kan læse aviser, sådan at man kan forstå fjernsynsudsendelser, sådan at man kan komme i den situation, at man selv kan lære videre. Det kan man nemlig kun, når man kommer op på et vist niveau.

Derfor må målet være for gymnasiet ligesom for højere handelseksamen, at alle bør ende med at have to sprog på højt niveau; de skal i hvert fald have mulighed for det. Det har de ikke i dag. Altså fremmedsprogene skal styrkes, også timetalsmæssigt, og det er den tredje grund til, at vi skal ændre gymnasiet.

Så er det også vigtigt – og det kan man sige er en fjerde grund – at fagene får så store timetal, at eleverne oplever timerne som sammenhængende. Har man ikke også i SF hørt om, at der tales om den splittede hverdag i gymnasiet – den atomiserede fagdelte struktur? Har hr. Riishøj aldrig hørt denne bebrejdelse mod det nuværende gymnasium? Jeg har og ikke mindst fra mange af dem, som står hr. Riishøj nær.

Ja men skulle vi så ikke prøve at lave en struktur, hvor vi undgår entimesfag, og hvor vi ved indførelse af årsnorm i stedet for ugenorm sikrer, at visse fag kun har to timer på et klassetrin, og at man så gennem semesterundervisning kan sikre, at man i højere grad får disse timer samlet i blokke, så der bliver sammenhæng i hverdagen?

Endelig vil jeg nævne, at jeg synes, der er et perspektiv i at gøre plads til visse nye fag; det er den femte begrundelse for, at vi bør have en justering. Der er jo gjort mange forsøg med forskellige nye fag. Lad os dog give en plads på skemaet til f.eks. et teknikfag – måske også et filosofifag. Ville det være så galt? Især hvad angår det sidste, vil jeg spørge hr. Riishøj, om det ville være så dårlig en idé at have en gymnasiestruktur, hvor der blev plads til et filosofifag. Var det ikke hr. Riishøj, som troede, at han på et folketingsflertals vegne kunne tvinge ministeren til at smække religion og oldtidskundskab sammen til et fag, der skulle hedde filosofi? Ja men er det så dårlig en idé at skabe en vis justering af ordningen, så det bliver muligt med et sådant fag?

Med disse fem grunde har jeg vist dokumenteret, at det ikke er en fiks idé, regeringspartierne har fået, når de mener, der skal ske visse justeringer.

Med hensyn til, hvordan det skal foregå, har vi tænkt os at følge lovene og profeterne og al god skik og brug, og vi har tænkt os at inddrage folketinget i nøjagtig det omfang, folketinget selv ønsker. Der blev i foråret, for et halvt år siden, afleveret hele to kulegravningsrapporter. Den model, der kom fra det såkaldte direktoratsudvalg, skulle netop beskrive, hvordan vi kan redde gymnasiets fag i en situation med faldende elevtal, og skulle selvfølgelig bl.a. gøre det under inddragelse af de erfaringer, vi har gjort i forbindelse med alle de forsøg, der har været.

[Undervisningsministeren]

I juni – jeg tror den 6. – holdt vi et stort møde i Eigtveds Pakhus, hvor hr. Riishøj var inviteret ligesom alle mulige andre medlemmer af dette ting, og hvor vi sammen med aftagere, elever, lærere osv., drøftede hovedlinjerne i en sådan valgfagsstruktur igennem.

Regeringen har siden haft mulighed for at tænke sig om vedrørende strukturen. Det er ikke så svært, men det svære kommer selvfølgelig, når vi også skal sætte timetal på de enkelte fag. Vi skal nok finde frem til det. Jeg kan dementere meget af det, der har været sagt til offentligheden og har stået i aviserne. Til gengæld er der andet, jeg kan bekræfte. Man kan i hvert fald ikke påstå, at der ikke har været en vis åbenhed om sagen, og det på trods af, at vi endnu ikke har sendt en skitse til høring – vi er i præhøringsfasen.

Hvad ligner det så, at hr. Riishøj kommer her og siger, at han nu vil have en forespørgsel, fordi regeringen går og gemmer sig med sine forslag! Der har endnu ikke været høring, og jeg har hele tiden sagt, at der skal være høring først. Undskyld, hr. Riishøj, men det er meget forståeligt, at hr. Riishøj ikke kunne få socialdemokratiet med til at støtte denne forespørgsel.

Forhandling

Riishøj (SF):

Vi befinder os åbenbart i præhøringsfasen – der har vist været mange spændende faser i forbindelse med denne gymnasiereform. Nu insinuerer ministeren en hel del om SF. Vi forlanger ikke, at ministeren kan læse alle aviser, men der har dog stået, at SF har fremsat et forslag til folketingsbeslutning om gymnasiet, som aldeles ikke forsvare status quo, men tværtimod vil ændre det nuværende fagopsplittede gymnasium til et fællesgymnasium med en række valgfag og en stærk udvidelse af selvforvaltningen på de enkelte gymnasier. Det har ministeren ikke læst i aviser og sikkert heller ikke i forslaget, men det foreligger, og det vil tage brødet ud af munden på en hel masse af disse indvendinger, som ministeren giver, herunder også spørgsmålet om forholdet mellem religion og oldtidskundskab.

Men hvad angår proceduren, fastholder ministeren, at dette her skal gennemføres rent administrativt, og benægter ikke, at han

tidligere har givet løfte om, at der skal gennemføres en gymnasiereform; det er blevet sagt klart og entydigt. Det skifte i holdningen bort fra at gennemføre en gymnasiereform ved lov og over til administrative bekendtgørelser har ministeren altså ikke kommenteret, og det synes jeg er temmelig frustrerende, og årsagen hertil håber jeg bliver forklaret på et senere tidspunkt.

Så nævner ministeren også den debat og de høringer, der har været. Han nævner ikke direkte erhvervslivet og den private sektor, men det er dog indirekte formuleret i hans udtalelser, at forslaget har støtte i erhvervslivet, og derfor vil jeg bede ministeren dokumentere, at erhvervsorganisationerne, f.eks. på denne høring den 6. juni, har støttet hans forslag. Er der positive reaktioner fra erhvervsside på dette forslag? Så vil vi gerne have dokumentationen for det.

Ministerens nævner også de små gymnasier, og det har også været meget stærkt inde i debatten, men jeg mener heller ikke, ministeren kan godtgøre, at de små gymnasier får gavn af det tilvalgsgymnasium, der foreslås. Man kan udmærket forestille sig en smidiggørelse inden for grengymnasiet eller inden for et fællesgymnasium, der tilbyder nye discipliner og nye emner; det er der intet i vejen for at man opnår i den anden struktur.

Ministerens har tidligere nævnt, men det gjorde han jo ikke i dag, den historiske dimension i gymnasiet, og det kan måske skyldes, at faget historie svækkes, og at hans reformplaner er stødt på kraftig modstand ikke mindst fra historielærernes side. Men den argumentation fremfører ministeren altså heller ikke i dag og sikkert med god ret, for den historiske dimension vil så sandelig ikke blive styrket i det gymnasium, han foreslår.

Så er der andre ting: den splittede struktur. Det er klart, at ministerens forslag vil føre til en større opsplitning – muligvis i nogle større klumper – men klasserne bliver splittet op i langt højere grad, end tilfældet er i dag. Det umuliggør en sammenhængende undervisning, en undervisning på tværs af fagene. Det er sikkert også det, ministeren vil, men så skal ministeren ikke komme og sige, at han ønsker større sammenhæng, når det, han ønsker, tværtimod er en stærkere fagopsplittning, det, der kaldes en faglig fordybelse i de enkelte fag. Det bliver meget svært i det gymnasium, ministeren forestiller

[Riishøj]

sig, at lave undervisning på tværs af fagene og udadrettet virksomhed, når eleverne er sammensat fra så vidt forskellige grupper.

Ministeren svarer heller ikke overbevisende på spørgsmålet om, hvorvidt det forslag, han har fremsat, og de tanker, han har gjort sig, har baggrund i konkrete forsøgs erfaringer inden for den danske gymnasieskole. Det virker mere som noget, ministeren sammen med sine uddannelses teknokrater rundt omkring i partiet eller i ministeriet har udtænkt; der er ikke konkrete forsøgs erfaringer i den danske gymnasieskole, han kan bygge på.

Jeg har bemærket en artikel i Jyllands-Posten fra den 20. oktober, hvor historielærerne ved Duborg gymnasium, som jo altså ikke er Det frie Gymnasium – det er vist et ret traditionelt gymnasium – på en meget overbevisende måde ud fra vesttyske erfaringer argumenterer imod det valg gymnasium, som åbenbart praktiseres i større eller mindre grad i Vesttyskland. Her understreges ud fra erfaringer fra Duborgskolen, at den sociale kontakt i de enkelte klasser forsvinder, utrygheden vokser, de stærke elever kommer til at dominere undervisningen, konkurrencen fremmes i negativ retning, og opdragelse til gensidig tolerance nedtones. Oven i det kommer de hullede skemaer, den forlængede skoledag og den ekstra administration. Spørgsmålet er, om ministeren kan argumentere imod disse opfattelser.

Hertil kommer så, som jeg nævnte før, at det fagopsplittede, linjedelte gymnasium umuligt kan gennemføre en egentlig tværfaglig sammenhængende undervisning, fordi fællesfagene er så små og eleverne er så opsplittede, som de bliver. Det er kun dansk og idræt, der tilbydes i alle tre gymnasieår; det pressede skema vil vanskeliggøre kontakt med verden uden for gymnasiet. Opsøgende elevarbejde vanskeliggøres.

Disse elementer, som er så vigtige i fremtidens gymnasium, får ikke plads i planerne for undervisningsministerens gymnasium, som dog rent faktisk er fremsat i form af forskellige skitser, men som er stoppet, fordi der åbenbart er uenighed inden for regeringen. Det er det, der har gjort, at vi ikke har et konkret udspil i dag.

Så taler ministeren udenom, snakker om høringer og siger, vi skal tænke os godt om, osv., men det er jo blot udtryk for, at beslutningsprocessen er blevet forlænget.

På den baggrund vil socialistisk folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget konstaterer, at ministerens forslag til linjedelt gymnasium ikke bygger på positive forsøgs erfaringer inden for gymnasieskolen, at overgang til et linjedelt tilvalgsgymnasium må forventes at medføre store pædagogiske og faglige problemer i undervisningen, og at ministeren i modstrid med tidligere løfter ikke agter at gennemføre en reform af gymnasiet i lovsform, opfordrer folketetinget ministeren til

at opgive planerne om gennemførelse af det linjedelte tilvalgsgymnasium,

at fremme en bred, folkelig debat om gymnasiets fremtid set i sammenhæng med de 16-19-åriges uddannelse,

at søge gennemført en uvildig evaluering af de gennemførte forsøg i gymnasieskolen,

at søge fremtidige reformer af gymnasiet gennemført i lovsform,

at sikre en fortsat fornyelse af gymnasiets undervisning gennem en egentlig forsøgslovgivning samt udbygning af gymnasielærernes efteruddannelse,

at sikre gymnasiet som en bred ungdomsuddannelse med vægt på såvel det almindelige som det studieforberedende,

at lette, bl.a. gennem den fortsatte forsøgsvirksomhed, overgangen fra folkeskole til gymnasium, bl.a. gennem indførelse af en gymnasiestruktur, der sikrer en fælles undervisning i 1. g, og som sikrer sammenhæng og tværfaglighed i undervisningen samt bedre kontakt til det omgivende samfund.

Folketinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi forstår, at vi befinder os i en præhøringfase; så er den reformskitse, som blev offentliggjort i Gymnasieskolen, nr. 19, vel også en præreformskitse. Vi har fået et brev fra institut for germansk filologi ved Københavns universitet m.fl., og jeg kan se, at mi-

[Elisabeth Bruun Olesen]

nisteren også har fået det. De siger, at dette, at man gerne vil styrke fremmedsprogundervisningen, som man siger så mange gange – ministeren sagde det også nu – slet ikke passer med præreformskitsens virkelighed, for præreformskitsen siger, at man nok giver matematikerne teoretisk mulighed for flere sprogtimer, men at man med sikkerhed i praksis ikke vil komme til at se ret mange vælge et andet sprog – på grund af alle de andre valgmuligheder.

På den sproglige linje sker der direkte forringelser. Der har vi nu to eller tre sprog med 3-årigt forløb, men ifølge reformplanerne er der kun krav om ét sprogfag på højt niveau og dermed kun sikkerhed for, at ét sprog læres ordentligt over et 3-årigt forløb. Reformplanerne opererer desuden for begge linjers vedkommende med muligheden for et begynderprog med et kun 2-årigt forløb på 7 timer, hvad der er en sænkning fra 11 til 7. Hvordan harmonerer det med, at fremmedsprogundervisningen skal styrkes, selv om det altså kun er i præhøringsfasen?

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Vi har tænkt os, at det samlede timetal til fremmedsprog skal øges. Det kan fru Elisabeth Bruun Olesen ikke benægte, og det vil vi gerne dokumentere, når vi kommer over denne præhøringsfase.

Hr. Riishøjs dagsorden kan regeringen selvfølgelig ikke tage, men jeg vil gerne takke for, at han her klart melder, at SF vil have et fælles basisår. Man vil ikke længere have det linjedelte gymnasium. Derved har SF lagt sig på en linje, som der aldrig har været flertal for i folketinget, og som også Gymnasieskolernes Lærerforening er imod. Det er da klar tale.

Til gengæld har han også fået erklæret sig som tilhænger af, at vi skal have, som han sagde, en række valgfag, og han sagde, at han kunne forestille sig en smidiggørelse og plads til nye fag. Ja men så er vi jo ved at kunne nå hinanden, altså lige bortset fra det med det fælles basisår. Hvorfor så himle så meget op?

Hvad angår historielærerne, kan jeg de mentere, hvad hr. Riishøj har sagt. Vi har tænkt os at tage forslaget fra historielærerne meget seriøst, også deres ønske om at få noget, der hedder »centrale kundskabsområ-

der«, altså et stofområde, som alle skal igennem i gymnasiet i faget historie. Det vil vi tage meget seriøst, og jeg kan garantere for, at vi tager denne tråd fra historielærerne op og får en ny bekendtgørelse om faget, som både historielærerne og alle andre vil være tilfredse med.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal blot sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, der udtaler sig om skitser, som er lagt frem forskellige steder, og som ikke er officielle endnu, men er i præhøringsfasen, at det ville være klogt, hvis man i hvert fald tog udgangspunkt i det gymnasium, som vi kender i dag, med alle de linjer og grene, det har, og ikke indskrænker sig til at sammenligne med fagene på de absolut højeste niveauer, når man sammenligner fag på forskellige niveauer, således som man gør, når man foretager sammenligninger for sprogfagene, hvor man fokuserer udelukkende på den nysproglige linje og glemmer, at der også findes elever, som vælger andre sproglige linjer, f.eks. en samfundssproglig, en idrætsproglig eller en musiksproglig linje.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Nu bærer undervisningsministerens udtalelser jo præg af, at han ikke har læst SFs beslutningsforslag. Vi foreslår et sammenhængende forløb i 1., 2. og 3. g. Der er ikke tale om et basisår. Det, vi ønsker, er, at man nedbryder opdelingen i det sproglige og det matematiske gymnasium, at man udvider selvforvaltningen på skolerne, og at man tilbyder en række valgfag, der går på tværs af de traditionelle skel. Men der er ikke tale om et basisår. Der er tale om et sammenhængende forløb i 1., 2., og 3. g, og det vil også klart komme frem, når vi får SFs forslag til behandling i folketinget.

Korneliusen (S):

Jeg synes indlædningsvis, jeg vil konstatere, at det er fantastisk, at undervisningsministeren møder op her til en forespørgselsdebate, uden at det har været muligt, som han selv erkendte det, at lade ministeriet udarbejde en egentlig svartale på forespørgslen.

[Korneliusen]

I min barndoms cirkus optrådte en jonglør, som udførte et nummer med at få tallerkener til at balancere roterende på toppen af tynde bambuspinde. Han for rundt på scenen for at holde tallerkenerne i gang, han var dygtig, men alligevel faldt der af og til en tallerken på gulvet og knustes, for øvrigt til stor morskab for os børn. Somme tider tænker jeg på, om undervisningsministeren også har set den jonglør.

Jeg skal være den sidste til at bebrejde undervisningsministeren hans vilje og evne til at skabe debat, men jeg er bekymret for det, der knuses undervejs, fordi skårene i virkelighedens verden sjældent og kun meget langsommeligt lader sig sætte sammen til nye helheder.

Der er efter socialdemokratiets opfattelse store problemer i ungdomsuddannelsessystemet. Der er behov for tilbunds gående diskussioner og langsigtede, brede uddannelsespolitiske løsninger for hele de 16-19-åriges uddannelsessituation.

For det første sker der i øjeblikket som konsekvens af regeringens sparebestræbelser væsentlige forringelser af kvaliteten af de faglige grunduddannelser, kvalitetsforringelser, som nu meget tydeligt slår igennem på EFG-områderne og forringer de unges kvalifikationer.

For det andet er der efter socialdemokratiets opfattelse behov for en politisk diskussion om de gymnasiale uddannelsers rolle og placering i det samlede uddannelsesstilbud sat i perspektiv af det enkelte menneskes og samfundets behov i fremtidens samfund.

Og for det tredje eksisterer der for os alle et tungt politisk ansvar for at sikre den store gruppe af unge, som ingen kompetencegivende uddannelse får, en garanti for en plads i uddannelsessystemet.

Det er set i disse perspektiver, vi ønsker reformer. Der er intet til hinder for, at vi går i gang med reformer på de enkelte områder, hvis vi hele tiden holder os helheden og sammenhængene for øje. Det er i det perspektiv, vi har fremlagt et program til en gymnasierreform.

Socialdemokratiet mener, at den fremtidige gymnasieuddannelse må have et højt alment indhold; den skal give eleverne kvalifikationer, som gør dem fleksible i forhold til de hastigt skiftende vilkår på arbejdsmarke-

det. Den faglige specialisering må derfor ligge så sent som muligt i uddannelsesforløbet.

En gymnasierreform må udarbejdes under hensyntagen til de øvrige ungdomsuddannelser. Reformen må tage sit udgangspunkt i et ændret indhold i gymnasiet, og den endelige struktur må fastlægges, når de overordnede mål for indholdet er fastlagt.

Det må sikres, at det faglige indhold i 1. g er afstemt efter folkeskolens læseplaner. Der skal ikke ske væsentlige ændringer i gymnasiefrekvensen, og vi vender os imod enhver tendens, som gør gymnasiet mere elitepræget. Der må ske en opblødning af de skarpe skel mellem et sprogligt og et matematisk gymnasium; den skarpe opdeling svarer ikke til elevernes forventninger og behov, og samtidig er den nuværende opdeling med til at cementere et kønsopdelt uddannelsesvalg.

Ved vurderingen af gymnasiets indhold må der ske en kritisk gennemgang af fagkredsen, og det må endvidere være et mål, at den nuværende opdeling og grænsedragning tages op til revision. Eleverne skal opleve undervisningen som en helhed, og undervisningen må gøres mere varieret end den nuværende klasseundervisning. Strukturen og indholdet skal give reelle muligheder for udadrettet, forpligtende arbejde i form af projekter, praktikuger o.lign., og der må eksistere en forpligtelse til at tilrettelægge en del af undervisningen på tværs af fagene.

I undervisningen skal der være muligheder for musisk, kreativt arbejde, der stimulerer elevernes lyst og kunnen, så de kan deltage i et aktivt kultur- og fritidsliv. Gymnasiets faglige fornyelse må sikres gennem betydelig forbedrede efteruddannelsesmuligheder for gymnasiets lærere og endvidere gennem en mere fleksibel opfattelse af lærernes undervisningskompetence på grundlag af en forbedret efteruddannelse.

En reform af gymnasiet må indebære forøgede muligheder for forsøgs- og udviklingsvirksomhed.

Den endelige struktur skal fastlægges, når indholdet er fastlagt. På forhånd vil vi dog stille følgende krav til en struktur:

Alle elever bør begynde i en fælles klasse med størst muligt fælles indhold. For at imødekomme elevernes ønske om et begyndende interessevalg bør der allerede i 1. g være mulighed for begyndende faglig specialisering. Omfanget af fællesfag skal i hele gymnasie-

[Korneliusen]

forløbet være så omfattende, at klassen kan være social ramme for eleverne gennem hele undervisningsforløbet. I 2. og 3. g skal der være mulighed for en stigende grad af specialisering afhængig af interesser og senere uddannelsesmål. Omfanget af valgfag må ikke blive mere omfattende, end at samarbejdet i klassen fastholdes.

For at sikre mulighederne for reformer så hurtigt som muligt foreslås det, at der udformes en egentlig forsøgslov. Vi lægger vægt på, at der bliver tale om en gennemarbejdet reform, og en forsøgslov kan medvirke til at reducere et uønsket tidspres og give inspiration til en fremsynet gymnasireform.

Undervisningsministerens udspil om gymnasiet har været mange. Lad mig holde mig til tre centrale.

1. Uffe Gravers Pedersen-udvalgets rapport om gymnasiet, en rapport, som satte gang i debatten om gymnasiets fremtid, og som – må man erkende – i analysen af gymnasiets problemer var god. Men løsningsforslagene forfaldt til historisk romantik og tegnede konturerne af et elitegymnasium, fokuserede meget skarpt på den ene af gymnasiets to hovedopgaver, nemlig det studieforberedende element, og nedprioriterede den anden hovedopgave: gymnasiets almene uddannelsesforpligtelse.

Prioriteringen er forkert, fordi halvdelen af de unge, som får studentereksamen, ikke bruger den til videregående studier, forkert, fordi fremtidens samfund vil stille krav om hele mennesker. Men det afgørende i debattens forløb var, at undervisningsministeren ikke forholdt sig til rapportens konklusioner, endskønt det var hans eget arbejde.

2. Gymnasiedirektoratets forslag til en kommende gymnasiestruktur, et arbejde, som må være initieret af ministeren. Der er efter vores opfattelse gode elementer i direktoratets forslag, og det kunne have dannet udgangspunkt for politiske drøftelser, men ret hurtigt stod det klart, at forslaget rummede elementer, som ministeren tog afstand fra og dermed gjorde uinteressante for den videre politiske debat.

3. Et timetalsforslag, som er udarbejdet i ministeriet, som cirkulerer bredt, og som selvfølgelig er gået voldsomt ind i gymnasiediskussionen såvel blandt de politiske partier som i gymnasielærernes organisation og faglige foreninger.

Jeg bebrejder selvfølgelig ikke undervisningsministeren, at timetalsforslaget cirkulerer, men jeg bebrejder ministeren, at han forholder sig tavs, for helt uden hold i virkelighedens verden er forslaget ikke. Læser man undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse, nr. 7, som udkom i august 1985, er der helt god overensstemmelse mellem undervisningsministerens synspunkter og det cirkulerende timetalsforslag. Og lovede undervisningsministeren for resten ikke i Uddannelse, nr. 7, at han ville fremkomme med lovforslag? Sidste melding er, at ministeren ikke vil fremsætte lovforslag i folketinget om en gymnasireform, men vil komme med forslag til administrative ændringer af gymnasiet. Er det rimelige arbejdsvilkår for folketinget? Nej.

Om forløbet: ikke alene er porcelænet skåret, ministeren har tabt terrinen på gulvet.

Om indholdet: for det første er det klart utilfredsstillende at kommentere noget, som man ved ikke eksisterer. For det andet til spørgsmålet om timetalsplanens indhold og konsekvenser: ingen diskussioner om gymnasiets placering i det fremtidige uddannelsesystem. Den samler alle redskabsfag i 1. g, både på den sproglige og på den matematiske linje. Det vil ikke lette overgangen fra folkeskolen til gymnasiet, og det vil ramme eleverne arbejdsmæssigt meget hårdt. Den styrker det studieforberedende på bekostning af det almene og formindsker de reelle muligheder for tværfagligt samarbejde og udadvendte aktiviteter. Den tager ikke stilling til revision af den eksisterende fagrække, og den indfører fag, som efter vores opfattelse er for erhvervs-specifikke. Den sænker gymnasiefrekvensen i en tid, hvor kravet om højest mulig almenuddannelse er forudsætningen for erhvervelse af relevante kvalifikationer og arbejdsmæssig fleksibilitet.

Timetalsforslaget kan ikke bruges som udgangspunkt for politiske forhandlinger. Vi opfordrer derfor undervisningsministeren til at begynde forfra. Vi påpeger over for undervisningsministeren, at der i folketinget er et flertal imod at gennemføre administrative ændringer i gymnasiet. Vi ønsker at fastholde traditionen for et bredt politisk samarbejde om den fundamentale uddannelsespolitik.

Til det forslag om motiveret dagsorden, som SF har stillet, vil jeg sige: vi har overordentlig sympati for dagsordensforslaget, ja

[Korneliusen]

næsten kærlighed, men vi er nødt til under indtryk af den situation, vi står over for, at skabe et bredt flertal for at stoppe undervisningsministeren i hans bestræbelser på at ændre gymnasiet indefra, administrativt. Derfor skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer undervisningsministeren til at forelægge alle forslag til ændringer af gymnasiet for folketinget, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandling.

Eva Møller (KF):

Gymnasiet skal være studieforberedende og almindendannende, står der i formålsparagraffen for det nuværende gymnasium, og denne målsætning ønsker det konservative folkeparti fastholdt.

Det betyder ikke, at alt skal være, som det var, thi der stilles i et dynamisk samfund stadig nye krav til menneskene og dermed til uddannelserne. At være studieforberedende kan i dag derfor godt være noget ganske andet, end det var for 10 år siden. At være studieforberedende kan i dag godt indeholde ganske andre elementer, end det vil gøre om nogle år. Og ganske tilsvarende betragtninger gælder for det almindendannende.

Jeg bemærkede, at den socialdemokratiske ordfører talte om, at gymnasiet skulle give kundskaber, men ikke, at gymnasiet skulle være studieforberedende. Det er altså en væsentlig ændring i forhold til det nuværende gymnasium.

Derimod kan jeg være enig med den socialdemokratiske ordfører i, at det er væsentligt i alle situationer at tage sit udgangspunkt i virkeligheden, og det betyder, at eleverne efter 9 år i folkeskolen i overensstemmelse med denne skoles formålsparagraf kan vælge og dermed kan beslutte sig for, om de vil videreuddanne sig i en erhvervsfaglig uddannelse, på HF, på HTX, på HH, i gymnasiet eller måske et helt andet sted.

Det skal i denne forbindelse påpeges, at gymnasiet i visse områder er en så domine-

rende ungdomsuddannelse, at det med Gymnasieskolernes Lærerforenings ord fra dens nylig afholdte repræsentantskabsmøde er fundamentet for fremtidens unge. Dette er en for fremtrædende plads for gymnasiet, der med rimelighed kun kan gøre krav på at være ét af mange gode og solide fundamenter, hvorpå de unge trygt kan bygge deres fremtid. Når gymnasiet tildeles en så dominerende rolle, er det nok på tide, at vi som ansvarlige politikere også husker at koncentrere os om at arbejde med uddannelsesmulighederne for de mange unge, der har lyst til og/eller brug for en anden ungdomsuddannelse. Men det er en debat, vi må tage en anden dag.

Med udgangspunkt i folkeskolens undervisning er de unge helt klart i stand til at vælge mellem forskellige alternativer ved indgangen til gymnasiet, og vi bør derfor give dem mulighed for visse begrænsede valg. Når jeg kun taler om visse begrænsede valg, er det for at sikre helhed og sammenhæng i undervisningen.

For at tilgodese elevernes ønsker om at vælge kunne man godt forestille sig nogle få faste pakker at vælge imellem. Vi ville herved få et gymnasium, hvor klassesammenholdet og muligheden for tværfaglighed blev styrket, og hvor vi ville stå meget frit i den faglige opbygning, idet vi kendte alle pakkens elementer, ligesom det ville være meget let at sikre de nødvendige lange forløb.

Ligesom visse begrænsede valg er nødvendige for at tilgodese elevernes forskellige evner og interesser, er det også nødvendigt at have lange forløb i en række fag for at sikre den studieforberedende målsætning, thi kun igennem lange forløb sikres muligheden for faglig fordybelse, for en jævn, men dog progressiv udvikling i den faglige indsigt og for, at der inden for samme fag kan sammenlignes og veksles mellem forskellige arbejdsmetoder.

Ud fra disse betragtninger finder jeg det ikke rigtigt, hverken over for de unge eller i forhold til den studieforberedende målsætning, at lade gymnasietiden begynde med et basisår eller et basissemester. Heri ligger bestemt ikke, at der ikke er en række fag og discipliner, som alle skal lære. Dette følger også umiddelbart af vort krav om, at det skal være gymnasiets målsætning at være almindendannende, som det er det i dag.

[Eva Møller]

Jeg vil her også gerne understrege ønsket om og behovet for, at fremtidens humanister og naturvidenskabsmænd er fælles om udgangspunktet, et sæt af erfaringer, oplevelser og værdimål, samt har kendskab til hinandens fag og tænke måder, thi kun herved sikrer vi, at de senere i livet i fællesskab kan udnytte og udvikle de tekniske fremskridt uden at sætte vor etiske og humanistiske arv over styr.

I fortsættelse af ønsket om en vekselvirkning mellem humanister og naturvidenskabsmænd og mellem sproglige og matematikere kan de faldende ungdomsårgange, der nu er på vej ind i gymnasiet og igennem gymnasiet, give anledning til nogle bekymringer. Vi ved fra prognoserne, at vi i det storkøbenhavn-område kan risikere at få gymnasier uden sproglige elever, og det vil give en u hensigtsmæssig sammensætning af såvel lærerkollegier som elevbestand. Det faldende elevtal kan også i tyndbefolkede egne af landet føre til, at der specielt for sproglige elever ikke bliver reelle valgmuligheder mellem de forskellige eksisterende grene. Hvis vi ikke styrer udviklingen, kan vi altså i de kommende år risikere, at den styrer os, så elever behandles forskelligt, afhængigt af bopæl og linjevalg, og dette er ikke ønskeligt.

Problemet med forskelsbehandlingen kunne man tænke sig løst ved at erstatte det nuværende grengymnasium med et gymnasium, hvor man lidt mere frit kunne kombinere fagene med hinanden. Vi ved, at mange af de forsøg, der gennemføres i dagens gymnasium, er forsøg, hvor fagene læses i en anden sammensætning og med andre vægte end på nogle af de i bekendtgørelsen fastlagte linjer. Dette afspejler et ønske hos både elever og lærere om at kunne afprøve og tilbyde nye fagkombinationer. Mange af disse forsøg går ud på at kunne læse såvel sproglige som naturvidenskabelige fag på højt niveau. Med en mere fri kombinationsmulighed fagene imellem ville det være muligt at opfylde en hel del af disse lærer- og elevønsker, uden at der hver gang skulle udarbejdes, indsendes og godkendes en forsøgsbeskrivelse.

Jeg vil gerne understrege, at jeg naturligvis ikke forestiller mig, at der kan vælges fuldstændig frit. Det skal sikres, at eleverne for at opnå studiekompetence læser fag på højt niveau, for derigennem opnås fordybelse og et passende abstraktionsniveau. Jeg ønsker

som tidligere sagt ikke et fuldstændig frit valg for eleverne, thi visse grundlæggende elementer skal sikres i gymnasiet. Jeg vil her gerne pege på nødvendigheden af, at elevernes sprogkundskaber, og her tænker jeg i forhold til dagens gymnasium navnlig på de matematiske elevers sprogkundskaber, styrkes. Vi ved, at disse elever er nogenlunde gode i engelsk, men ikke er i stand til at bruge hverken tysk eller fransk. Skal vi uddanne fremtidens unge til et internationalt samarbejde tværs over grænserne, må vi uddanne dem – og det gælder alle gymnasieelever – så de er gode til to sprog, dvs. er i stand til både at læse, tale og skrive disse to sprog, og heraf bør det ene være engelsk.

At der ikke kan vælges fuldstændig frit, følger som sagt af, at vi mener, gymnasiet nu og i fremtiden er og skal være almindendannende. Det vil sige, at det i dagens samfund skal give kompetence i to sprog og skal give en tilstrækkelig naturvidenskabelig baggrund og et solidt kendskab til vor kulturarv, så der kan trækkes på tidligere tiders erfaringer, så der kan drages paralleller, så lange udviklingsforløb kan ses og følges, så den indbyrdes sammenhæng mellem kunstneriske, historiske og naturvidenskabelige udviklingslinjer kan ses, så der er mulighed for at danne sig et sæt af værdinormer, ud fra hvilke tilværelsen kan leves.

Dette stiller krav om mange timer og lange forløb, men med overvægt af timer på sidste klassetrin i fagene dansk, historie, religion og oldtidskundskab. Det er værd at understrege, at når eleverne får såvel studiekompetence som almindendannelse, får de et godt fundament for senere i tilværelsen at sætte sig ind i nye tankegange og/eller emneområder, og det er af uvurderlig betydning for et samfund i hastig udvikling.

Povl Brøndsted (V):

Debatten om gymnasiestruktur siden 1983 har været værdifuld og givende, men nogen egentlig afklaring har den jo ikke medført endnu. Vi kan håbe på, at denne forespørgsel i dag kan bidrage til, at vi kommer gymnasiereformen et skridt nærmere.

Ministeren har æren af, at debatten er rejst. Ministeren er i øvrigt altid god til at rejse debatter, men han er også god til at lyt-

[Povl Brøndsted]

te, og det er han nødt til, hvis resultater skal nås med en bred opbakning.

Mange har ytret sig i den forløbne tid, og mange har prøvet på at tage initiativer på opfordring eller uden opfordring. Der har været nedsat en hel masse udvalg, man har kulegravet enkeltområder og helhedsområder. Mange rapporter er udsendt, og mange konferencer er afholdt. Man kan i hvert fald ikke påstå, at der er noget, der er sket gedulgt. Der har været åbenhed, og der har været mulighed for at tage del i debatten. Problemer er afdækket, og de divergerende opfattelser og interesser er kommet til orde.

Vi må sige, at gymnasiet indtager en helt central plads i vort ungdomsuddannelsessystem, og det skal det også gøre i fremtiden, selv om vi står over for store omvæltninger, pædagogisk såvel som i form og indhold. Men disse ændringer skal bevare gymnasiets sigte: almindelse på et studieforbereende niveau. Der er nye behov, som gymnasiets ikke kan og ikke skal imødekomme. Derfor skal en gymnasiereform også resultere i at styrke og få skabt andre ungdomsuddannelser, både forbedre dem, vi har, og oprette nye. Gymnasiet må ikke gøres så vidtfavnende, at hovedsigtet glemmes; det må ikke overbelastes.

De seneste års større tilstrømning har medført, at de fysiske rammer for vore gymnasieskoler er i orden; såvel kvantitativt som kvalitativt ligger de på et meget højt niveau. Rigelige ressourcer bliver der på dette område, når de små årgange begynder at komme og gymnasierne har et endnu ungt og velkvalificeret lærerkorps.

Trods en stor søgning og ekspansion har gymnasierne i de seneste år været gode og harmoniske skoler. Den store søgning har flere årsager: mangel på alsidige tilbud om ungdomsuddannelser, frygt for ledighed, men også en stigende interesse for en almen uddannelse på et højt niveau – og højere, end folkeskolen kan give. Dermed være ikke sagt, at gymnasiet skal være en generel fortsættelse af folkeskolen eller skal samle op, hvad folkeskolen ikke har nået. Det ville være ulykkeligt, hvis gymnasiet skulle bygge på de undertiden ikke helt tilfredsstillende resultater, der er kommet ud af folkeskoleforløbet.

Det er væsentligt at bevare den decentrale gymnasiestruktur, men også at bevare det centrale pædagogiske tilsyn. Justeringer i fag-

ordninger må tage hensyn til de mindre gymnasiers eksistens. I landdistrikterne kan det ske ved at se mere fleksibelt på de geografiske grænsedragninger. Det er ikke rigtigt at sammenligne problemerne for de i landdistrikterne liggende gymnasier med de problemer, der kan være for gymnasierne i hovedstadsområdet. F.eks. ville det være ønskeligt i et område som det syd-, midt- og vestfynske, hvor man har en god gymnasiedækning, at man sørgede for, at der måske var lidt specialisering på de enkelte gymnasier, således at eleverne i overlappingsområderne fleksibelt kunne søge derhen, hvor de helst ville undervises. Det vil være med til at sikre de små gymnasiers eksistens også i de ikke så tæt befolkede områder.

Som debatten er forløbet, skulle man tro, at der enten er tale om at skabe et elitegymnasium eller er tale om at skabe et supermarkedsgymnasium. Ingen af delene er jo et mål. Disse justeringer – for det er vel egentlig mere justeringer, der er tale om, end reformer – skal give mulighed for kombinationer på et højere niveau, sådan at der bliver en mere kvalificeret undervisning på enkelte områder – her er jo især sprogområdet blevet nævnt – men der skal også eksistere gode valgmuligheder på mellemniveauerne. At vælge på tværs af fag vil give en langt, langt større fleksibilitet. Som EFG-skolerne giver indlæring i dagens og håndens værktøj, skal gymnasieskolerne bibringe eleverne universalværktøj, dvs. sprog m.m., matematik m.m.

Gymnasiets fag er ikke decideret erhvervsrettede. De skal modne til beslutning om uddannelse og valg af erhverv. Jo længere erhvervsvalget skubbes ud, jo sikrere bliver dette valg. Derfor må studentereksamen heller ikke være en hindring for et sporskifte med hensyn til det mål, man har sat sig om erhvervsuddannelse, ej heller når det er til en handelsskole eller til en EFG-uddannelse. Det tærer måske på ressourcerne, er der nogle der siger, men det er aldrig ressourcospild at kunne betjene universelle værktøjer. Med de små årgange kan der blive tale om ekstra udnyttelse af ressourcer ved at give alle, der har forudsætning, lyst og mulighed, adgang til vort gymnasium.

Faget geografi har spillet en stor og central rolle i den sidste del af debatten om fagfordelingen. Jeg tror, vi her skal sige, at på samme måde som gode sprogkundskaber er

[Povl Brøndsted]

et behov i en global tilværelse, spiller geografi på et højt niveau en betydelig rolle for forståelse af den verden, der i stigende omfang bringes ind i danske stuer.

Vi skal forme vor gymnasiestruktur sådan, at den giver forudsætninger for at leve i og leve op til de kommende årtiers informationsfund.

Ebba Strange (SF):

Jeg synes, det er ret fantastisk, at ministeren ikke havde et mere klart svar på vores forespørgsel. Han har dog læst forespørgselsteksten, og selv om han ikke hørte hr. Riishøjs begrundelse, synes jeg, forespørgselsteksten er så klar, at hvis der havde foreligget nogle planer, så ville ministeren vel også have været i stand til at afsløre dem i dag. Det ville jo have været mere interessant for os end udfaldet mod SF og hr. Riishøj. For hr. Povl Brøndsted har jo ret i, at ministeren er god til at rejse debatter, og når vi har følt det nødvendigt at rejse denne forespørgsel i dag, er det selvfølgelig, fordi disse debatter nu har kørt så længe, at man rundt omkring i elevforsamlinger og i lærerforsamlinger er meget bekymrede for, at der pludselig sker nogle ændringer, som måske er forelagt folketingets uddannelsesudvalg, men som i øvrigt ikke har været hørt, hverken det ene eller det andet eller det tredje sted.

Derfor er jeg glad for, at vi i hvert fald har fået to svar af ministeren, som vi kan gå videre med. Det ene er, at alt, hvad vi foretager os – og det må altså være regeringen – bliver forelagt folketinget. Tak for det. Alle ministerens planer, som har svirret i debatten det sidste års tid, er endnu i høringsfasen – præhøringsfasen oven i købet, hører jeg nu ministeren hviske til mig. Det vil sige, at vi har lidt tid. Vi har altså også lidt tid til at diskutere det forslag til folketingsbeslutning om gymnasiet, som SF har indleveret, og som vil blive fremsat her i folketinget i løbet af nogle dage. Jeg skal indrømme, at når vi pludselig syntes, vi havde travlt, så var det for at være med på banen. Vi har naturligvis også nogle tanker og nogle ideer om, hvordan vi mener et fremtidigt gymnasium skal være.

Vi er meget enige i meget af det, hr. Korneliusen sagde. Bl.a. mener vi, at det er vigtigt at se en gymnasiereform som et led i no-

get, der skal føre til en tættere samordning af de 16–19-åriges uddannelse, og som altså ligger i forlængelse af det beslutningsforslag, folketinget for fem år siden vedtog om ungdomsuddannelserne.

På den anden side mener vi, at en gymnasiereform er tiltrængt, fordi samfundsudviklingen jo går stærkt. I 1971 fik vi det, der blev kaldt en lille gymnasiereform, men ellers er de ting, der er sket, jo små administrative justeringer, som ikke kan kaldes en reform. Og det gymnasium, som eksisterer i dag, er ikke bygget til at være den almene uddannelse for 30–40 pct. af en ungdomsårgang, som gymnasiet faktisk er. Det er der mange i dette ting der beklager, det har vi konstateret ved adskillige tidligere debatter. Det beklager vi ikke fra SFs side, vi tager det til efterretning, og så mener vi også, gymnasiet bør indrette sig efter det. Men det betyder konkret, at gymnasiet ikke mere i sig selv er adgangsbillet til de videregående uddannelser; det vil masser af dem, der har fået afslag på grund af for lille pointantal kunne skrive under på. Cirka halvdelen af dem, der går ud af gymnasiet, går ikke ind i en videregående uddannelse. Det er den ene ting, der nødvendiggør en reform.

Den anden ting er, at vi står i en meget hastig samfundsudvikling, og denne samfundsudvikling stiller ikke krav om, at de unge på et så tidligt tidspunkt som muligt bliver uddannet til specialister. Tværtimod stiller den krav om, at de unge bliver generalister – for nu at tage et ord, der er det modsatte af specialister – altså at de får et bredt fundament for at kunne vurdere det, de lærer – og de skal lære meget – for at vurdere den samfundsudvikling, de selv er en del af, og som de selv skal tage del i, og for at finde sig selv, finde deres egen plads i det samfund, de skal leve i. Specialiseringen må efter vores opfattelse komme senere i menneskets uddannelsesforløb.

Set i den sammenhæng er det vigtigt, at de unge i de unge år, hvor viden, meninger og indstillinger dannes, udstyres med de bedst mulige redskaber til at tage del, til at påvirke og til at kende samspillet mellem de mange faktorer, der betinger samfundsudviklingen. Derfor er vi enige med ministeren om, at den splittede hverdag på gymnasiet er dårlig, derfor ønsker vi også mere brede blokke, derfor ønsker vi en anden struktur på gymnasiets

[Ebba Strange]

hverdag, og derfor har det været magtpåliggende for os at komme ind i debatten på dette tidspunkt og sige til ministeren, at der faktisk er foretaget en lang række værdifulde forsøg på de danske gymnasier med andre strukturer end dem, vi kender fra den timeopplittede hverdag på gymnasiet.

Vi synes, det er vigtigt, at disse forsøgsresultater bliver evalueret, og at det bliver de forsøgsresultater, der kommer til at danne grundlaget for en gymnasiereform.

Derudover mener vi, at det er vigtigt, at de unge opdrages til demokrati, ikke et pseudo-demokrati, men et egentligt demokrati i form af at tage et egentligt medansvar for deres uddannelse, for driften af deres gymnasium og for tilrettelæggelsen af deres undervisning og af emner og projekter.

Derfor er der for os at se et helt andet ord, der skal ind i debatten, end det, der er ministerens foretrukne. Ministeren har nævnt nogle af de samme ting, som jeg nævner her, og så siger ministeren: valgfrihed. Valgfrihed er det, der får os andre til at bruge det ord, som hr. Povl Brøndsted mente vi ikke skulle bruge, nemlig supermarked. Når man ser på den store valgfrihed, ministeren opererer med, så er det, vi kommer til at tænke på et supermarked. Vi vil gerne have ordet valgfrihed erstattet af ordet selvforvaltning, sådan at det, der kommer til at ske i et gymnasium, ikke bliver et individuelt sololøb, med alt, hvad det indebærer af individuel konkurrence, men et samarbejdende uddannelsesforløb, hvor de unge erfarer styrken og værdien af i fællesskab at løse opgaver, som opleves som både nærværende og meningsfulde, som indeholder fremtidsrettede perspektiver, og som giver dem mulighed for at lære mere på en ny og efter vores mening bedre måde.

En sådan undervisningsform må efter vores opfattelse også få konsekvenser for evalueringsformerne, fordi den eksamen, vi har i dag, typisk lægger op til den nævnte individuelle konkurrence.

Vi afviser ikke, at der skal være en ekstern evaluering, fordi vi også mener, at der bør være en vis landsdækkende ensartethed over gymnasierne, men vi mener, at værdien for den enkelte elev og for den enkelte elevs udvikling og udbytte af uddannelsen er større i den interne evaluering.

De ting, jeg her har nævnt, vil vi komme til at drøfte videre, når vi skal drøfte SFs

forslag til en gymnasiereform, og jeg skal derfor ikke gå videre ind på dem nu – det tillader tiden heller ikke – men det, der har været magtpåliggende for os med forespørgslen, har altså været at få sikret, at det bliver folketinget, der kommer til at vedtage, hvordan fremtidens gymnasium skal se ud, og det håber vi i det mindste bliver resultatet af debatten i dag.

Ole Vig Jensen (RV):

Almindeligvis er en forespørgselsdebat et udmærket indslag i den politiske arbejdsproces. Det kan være en udmærket anledning til at få en bredere debat om det emne, der nu sættes på dagsordenen, som tilfældet også er her, men man tør nok sige, at SF på den ene side er meget tidligt ude og på den anden side, også i deres dagsorden, lægger op til en bred folkelig debat, som jeg tager som udtryk for, at herefter skal man så søge at tage stilling. Imidlertid tager SF i samme dagsorden stilling til en række ting. SF er i sit dagsordensforslag meget tæt på at ville lovgive på nogle områder, og det mener jeg aldrig har været meningen med en dagsorden. Sådan ønsker vi det heller ikke, så en sådan dagsorden kan vi ikke støtte.

Debatten i dag skal handle om gymnasiet. Efter en del rapporter og forskellige typer af udspil har vi nu fået lidt, men også kun lidt, mere konkret at forholde os til. Jeg vil dog godt sige, at i virkeligheden er problemet nok slet ikke gymnasiet, sådan som det lægges op, men de samlede ungdomsuddannelser. Ungdomsuddannelsernes struktur og indhold trænger til revision. Der mangler sammenhæng en del steder. Vi har stadig en tilbøjelighed til at tænke i stive og engang fastlagte rammer, selv om både erhvervsudviklingen og de unges forudsætninger kunne betinge nytænkning. Jeg vil ved denne lejlighed opfordre undervisningsministeren til at igangsætte et arbejde med henblik på at få en revision af de samlede ungdomsuddannelser, og måske er det i virkeligheden sådan, at erhvervsuddannelsesområdet trænger sig mest på.

Men som sagt, i dag handler debatten først og fremmest om gymnasiet og dets indhold, og der kan være grund til at starte med nogle konkrete og efter radikal opfattelse

[Ole Vig Jensen]

positive træk i det gymnasium, som er vokset frem siden lovændringerne sidst i 1950'erne.

Gymnasiet har formået at uddanne en større og større andel af en ungdomsårgang. Procenten er steget meget siden først i 1960'erne, og herigennem har en stor del af en ungdomsårgang haft adgang til den kvalificerende og udviklende uddannelse, som gymnasiet nu engang repræsenterer.

Både ændringer i erhvervsstrukturen og samfundsudviklingen har løbende smittet af på gymnasiet. Hvor man tidligere med rette kunne betragte og betegne gymnasiet som en mere stationær skoleform, har vi i dag – og vel i de sidste 15–20 år – oplevet en vilje til ændringer og en åbenhed over for nye muligheder. Adskillige af gymnasiets fag har vist sig i stand til at tackle nye problemstillinger på en måde, der kunne engagere og udvikle eleverne, hvad der jo er en vigtig forudsætning. Ved åbenhed og lyst til nyskabelse har gymnasiet formået at medvirke også til en social udgligning, som har betydet meget for store grupper af unge, som er kommet fra det, vi ville kalde »tidligere uddannelsesfremmede miljøer«. Både gymnasiets almindelige elementer og dets mere specielle fag har i sammenhæng med hinanden været med til at skabe et generelt bedre uddannelsesniveau, og selv om der er en del, der ikke bruger deres studentereksamen til videregående studier, har der fra mange sider været bud efter studenter, fordi de ofte havde og har gode forudsætninger for at kunne klare mangeartede opgaver.

Trods den betydelige vækst i andelen, som søger gymnasiet, har der i forhold til en del andre uddannelser været tale om en forholdsvis lav frafaldsprocent, og mange unge har i en periode af deres liv, hvor identitetsudviklingen er meget vigtig, haft mulighed for via gymnasiets fagrække at dygtiggøre og udvikle sig.

Der er fra vores side, som meddelt ved flere lejligheder, ikke noget voldsomt ønske om at lave omfattende reformer af gymnasiet. Vi kan godt se, at der visse steder er vanskeligheder, som man bør forsøge at klare, og jeg skal nævne nogle af dem, ikke fordi de alle måske er lige vigtige, men for at vise noget om, hvor de findes.

Overgangen fra folkeskole til gymnasium er i visse tilfælde vanskelig. Eleverne kommer fra en bestemt type undervisning og en

fagrække, som de umiddelbart ikke genfinder i gymnasiet. De har forventninger, som ikke kan indfries, og de savner i mange tilfælde det fællesskab, som folkeskolens klasser ofte er præget af. Der er derfor behov for at udbygge kontakterne mellem de to skoleformer. Der er sikkert felter, hvor de kunne lære af hinanden, og under alle omstændigheder vil øget viden om folkeskolens, henholdsvis gymnasiets indhold medvirke til, at lærerne bedre kan orientere eleverne om de krav og betingelser, de vil blive stillet over for.

Vi er fra radikal side ikke tilhængere af en fælles 1. g, som jeg forestiller mig at nogle vil være, og som nogle allerede har tilkendegivet at de er. Vi mener, det er vigtigt, at eleverne får mulighed for allerede fra starten at vælge efter deres interesser, samtidig med at der skabes overskuelige og indholdsrelevante rammer. Vi finder derfor delingen i en matematisk og en sproglig linje tilfredsstillende, men vi mener, der er problemer, fordi de sproglige står svagt i en række naturvidenskabelige sammenhænge, og fordi matematikerne ikke får mulighed for at få et sprogfag på et niveau, der tilfredsstiller både elevernes krav og de fremtidige studenteres behov for at kunne mindst ét fremmedsprog godt.

Vi mener, at den eksisterende grenstruktur har vist sig både relevant og fagligt kvalificerende. Ved hjælp af kombinationen af fællesfag og grenfag i fagligt sammenhængende blokke har eleverne fået både den socialt overskuelige situation og det nødvendige faglige niveau, som er afgørende ved en ungdomsuddannelse.

Et fællesgymnasium, hvor alle får samme fag, eller et tilvalgsgymnasium, hvor man kan vælge en masse fag fuldstændig individuelt, er efter vores opfattelse lige uheldigt. Det første tager ikke hensyn til elevernes forskellige behov og ønsker, og det andet skaber en opspaltethed, der ud over at forlænge skoledagen betydeligt skaber forvirring og mangel på sammenhæng.

Vi savner også en bedre balance mellem de humanistiske, naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige fagområder. Der synes i de foreliggende kendte rapporter at være en tendens til, at der primært fokuseres på naturvidenskab i lyset af den teknologiske udvikling og på sprogfag som sådanne. Vi mener, at der på alle tre områder ligger vigtige elementer i et større almindelsesbe-

[Ole Vig Jensen]

greb, og det er derfor vigtigt, at de kommende studenter har fået faglige forudsætninger både inden for naturvidenskaberne, samfundsvidenskaberne og de mere sproglige, humanistiske fag.

Gennem årene har der i gymnasiet været afholdt en lang række forsøg. Der har været tale om meget små forsøg, som faktisk kun handlede om et enkelt fag, måske alene dets timetals placering og ikke engang dets indhold, og der har været meget store strukturforsøg, som berørte både klasser og grene. Vi har altid været tilhængere af, at der var mulighed for denne forsøgsvirksomhed, dette udviklingsarbejde, i skolen, også i gymnasiet. Det har en værdi i sig selv, at sådanne forsøg sættes i gang, men vi har tidligere også udtalt vores beherskede tro på vurderingen af graden af succes i et forsøg, bl.a. fordi de parter, der er med i et forsøg, ofte vil være meget velmotiverede for forsøget. Det er vel en af grundene til, at forsøg næsten altid lykkes, og allerede her ligger der en fejlkilde, som gør, at det er svært at generalisere ud fra forsøgene, men vi har behov for på lang sigt at få efterbehandlet den megen forsøgsvirksomhed, der er i gymnasiet.

Vi ønsker som sagt ikke at gennemføre reformer i gymnasiet med ét slag. Vi synes fortsat, at der i gymnasiet sker mange særdeles gode ting, som både udvikler og kvalificerer en betydelig del af en ungdomsårgang. Vi er imidlertid også indstillet på at se positivt på forslag til justeringer og forbedringer af det eksisterende gymnasium.

Udgangspunktet for forespørgslen har jeg forstået på forespørgerne er deres utilfredshed med, at mulige ændringer ikke ville blive forelagt folketinget, og at der ikke foregik den høring af de implicerede, interesserede parter, som rimeligt var. Vi har derfor fra radikal side udformet en dagsorden, der skulle sikre, at vi også på dette område får en helt normal behandling af mulige ændringer. Vort forslag adskiller sig klart fra SFs, men tilgodeser i hvert fald et godt stykke af vejen, hvad også socialdemokratiet måske lægger op til i dag. Dagsordenen lyder som følger:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget pålægger undervisningsministeren i forbindelse med de bebudede ændringer i gymnasiet at fremsætte forslag i

folketinget inden udgangen af folketingssamlingen 1985-86.

Forud for fremsættelsen bør iværksættes en høring, der bl.a. inddrager elever, læreres og aftageres vurderinger.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det var hr. Ole Vig Jensens bemærkning om, at vi var for tidligt eller for sent ude med denne forespørgsel, og at erhvervsuddannelserne i virkeligheden trængte sig meget mere på.

Jeg vil bare sige, at vi vil med glæde diskutere erhvervsuddannelserne, hvis hr. Ole Vig Jensen eller undervisningsministeren ønsker at rejse en debat om dem. Der ligger ikke i vores forslag om, at vi skulle diskutere gymnasium i dag, at vi prioriterer gymnasiet højere end erhvervsuddannelserne. Vi synes også, der er kolossalt mange problemer i erhvervsuddannelserne, men vi har følt, at undervisningsministeren var ved at rende med noget på gymnasieområdet, som vi ikke havde føling med, og derfor valgte vi gymnasiet i dag. Det skal ikke forstås som en prioritering fra vores side.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Mine bemærkninger skal også være til hr. Ole Vig Jensens kommentarer om, at SF var tidligt ude med en forespørgselsdebat.

Der løber rent faktisk en debat, der er diskussioner, og det er selvfølgelig altid godt, fordi det vitterlig er afklarende. Diverse rapporter har set dagens lys, og sågar er vi i forskellige piratudgaver – det er det, vi i dag kalder præhøringer – blevet præsenteret for strukturforslag og timetal; derfor kan man ikke klandre bl.a. gymnasielærere og dem, der synes, at man bør tage de diskussioner, for, at de forsøger at tage tingene op. Der er ikke noget, der er så meget tidsspilde som at

[Jytte Hilden]

sidde og bruge tid på et eller andet, som man er urolig for, og jeg kan love både hr. Ole Vig Jensen og undervisningsministeren for, at man er urolig rundt omkring på gymnasi-erne, fordi man ikke aner, om man er købt eller solgt. Der kan bruges timer på at diskutere, om fransk går op eller ned, om matematik skal ud eller ind, og om latin skal forsvinde fra Jordens overflade. Det synes jeg faktisk ikke at ministeren overhovedet har givet noget kvalificeret svar på, som en, hvad skal vi sige, ansvarlig minister vitterlig ville gøre. Jeg synes oven i købet, det er næsten pinagtigt med den mangel på alvor, hvormed ministeren har besvaret en seriøst ment forespørgsel. De ordførere – hr. Ole Vig Jensen inklusive – jeg har hørt indtil nu, har dog immervæk taget dette at besvare forespørgslen seriøst. Den, der skylder os et svar på, hvordan man dæmper op for uroen rundt omkring på arbejdspladserne – og den gælder hverken elever, undervisning eller noget andet – er faktisk ministeren, men problemet for ham er jo, at han har uro i sit eget hus, at han end ikke kunne fremlægge et forslag, som regeringen står bag. Det er det, der er humlen, det skal SF ikke klandres for.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Min bemærkning skal kun gå på en enkelt af de ting, som fru Jytte Hilden drog frem, nemlig spørgsmålet om den usikkerhed og utryghed, som hun har mærket bl.a. i gymnasiekredse.

Dertil er vel kun at sige, at hvis det radikale venstres dagsorden vedtages i dag, er der lagt op til, at folketinget kommer til at drøfte mulige ændringer, og at de implicerede brugere af gymnasiet bliver inddraget i en høringsproces. Det kan vist ikke være bedre.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi vender så tilbage til talerrækken.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg vil meget gerne sige tak til ministeren, bl.a. fordi han har sat så megen udmærket debat i gang, herunder ikke mindst startet en sikkert særdeles nyttig kritik fra folk, som kender gymnasiet indefra, og som vi andre lytter til med overordentlig stor opmærksomhed.

Jeg indrømmer, at på et vist tidspunkt gav ministeren mig en let kulderislen ned ad ryggen; det var, da han fandt ud af, at der måske var noget, man kunne tale med hinanden om i relation til det, hr. Riishøj diskede op med. Men det varede ikke længe, det gjorde hr. Riishøj hurtigt ende på, og så var min uro forsvundet igen. Og jeg takker ministeren helhjertet for, at der ikke kommer noget forslag; det er centrum-demokraterne overordentlig tilfredse med.

Så vil jeg også gerne rette en varm tak til hr. Riishøj. Jeg vil gerne, overordentlig seriøst, takke for hans forespørgsel, hans indledning og den foreslåede dagsorden. Jeg kan seriøst og højtideligt give tilsagn om på CDs vegne, at vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at modvirke alle de væsentligste punkter i det, som hr. Riishøj går ind for. Det er i hvert fald at tage det seriøst.

Det samme gælder i og for sig det, den socialdemokratiske ordfører sagde, bortset fra frasen om hele mennesker. Jeg gad nok vidst, hvordan sådan noget egentlig nærmere skal defineres – »hele mennesker«! Men all right, det er jo hele det gyngeri, man har af sprogligt udflåd fra den kant. Det siger jo ingenting. Derimod kender vi det med tværfagligt samarbejde, udadvendte aktiviteter, den sociale ramme osv., og jeg er glad for at høre de ting, så vi kan få lejlighed til at tage afstand fra dem og sige, at det overhovedet ikke er det, vi vil have i gymnasiet, hvis vi kan bidrage til at få ændret noget – og guderne skal vide, at det trænger til at ændres – men det haster ikke med en reform i form af en helt ny lov. Jeg vil indtrængende henstille til ministeren, at præhøringsperioden bliver så lang som overhovedet muligt, for så længe sker der da i hvert fald ikke noget som helst uheldigt.

Når jeg venter mig noget uheldigt, er det naturligvis ikke på grund af vores udmærkede samarbejdspartner i regeringen, men så er det på grund af det eksisterende flertal i dette ting. Jeg ser nødig, at denne regering skulle til at tage ansvar for noget, som i alt væsentligt var dikteret af et flertal, sådan som det ser ud i dette ting i øjeblikket. Det ville jeg meget nødtigt skulle se dagens lys.

Så én ting til: når jeg meget ønsker en lang periode, er det, fordi jeg meget gerne ser, at den kritik, som først nu for alvor er ved at tage fart, hvor vi for alvor får at vide,

[Erhard Jakobsen]

hvordan det egentlig står til, rundt omkring i landets gymnasier, får tid til at brede sig, så vi virkelig kan få konkrete oplysninger og finde ud af, hvor der er noget at rette, for det er vist slet ikke bare noget med, at nogle fag skal have lidt mere og nogle andre fag lidt mindre; det er vist kun overfladen. Bagved ligger: hvad bruges de fag egentlig til? Hvordan er egentlig forskrifterne for, hvad man skal lære i de fag? Hvad er det, de unge mennesker går ud af et gymnasium med af ballast efter at have fået så og så mange timer i det og det? Det er vist dér, problemet ligger. Det kan jeg ikke vide noget om, jeg går ikke rundt og kigger på gymnasier, men kritikken siger det jo ganske åbenlyst. Der kommer den ene undersøgelse efter den anden, der viser nogle fatale mangler i kundskaber og i viden. Det er det, der er interessant, og det er det, der bør danne basis for en ny reform af gymnasiet.

Lad mig så sige lige rent ud: CD gør det forfærdelige, at vi går helt uforbeholdent ind for et elitegymnasium, helt uforbeholdent, men elite forstået på rette måde: ikke en social elite – alt det med det økonomiske er én sag – men vi ønsker den elite i gymnasiet, som kan klare de krav, der stilles til viden og til flid. Det er dem, vi vil have i gymnasiet. Vi ønsker meget gerne at fremme al anden voksenundervisning, al anden ungdomsundervisning, men gymnasiet er noget specielt. Vi ser det ikke som et led i EFG- eller lidt handelsuddannelse osv. Gymnasiet er noget helt specielt. Det er netop dér, de mennesker skal uddannes, som skal bruges på topposterne rundt omkring i alle dele af samfundet – det kan være i fagbevægelsen, det kan være i det politiske, det kan være alle steder.

Når vi så stærkt går ind for elitegymnasiet, er det ikke for elitens skyld, men så er det af respekt for alle de andre. Det er vor holdning til alt dette, at en blikkenslager er nøjagtig lige så vigtig for samfundet som en kontorchef eller enhver anden, men han behøver ikke at have studentereksamen for at være dygtig. Han kan gå på AOF og FOF og Gud ved hvad for at skaffe sig den viden, han i øvrigt måtte have brug for som menneske, men han skal i hvert fald som blikkenslager være dygtig. Folk skal respekteres som dygtige murere, dygtige tømrere, dygtige blikkenslagere, og det gør hverken fra eller til, om man har en studentereksamen. Derfor

ønsker vi et elitegymnasium på den måde, at det er dem, der opfylder kravene til viden, til præstationer og til flid, der skal i gymnasiet. Om det så bliver 10.000 eller 20.000 eller 30.000, er i den forbindelse ganske underordnet.

Centrum-demokraterne ønsker også, at gymnasiet skal være 4-årigt, og det gør vi specielt, fordi folkeskolen nu er blevet så ringe, som den er – det er ikke lærernes skyld, det er dette folketings skyld. Folkeskolen serverer nogle elever, som bestemt ikke i stort tal ville være egnede til at gå ind i det gymnasium, som vi kalder elitegymnasium, derfor skal folkeskolen også laves om, og derfor er reformer af gymnasiet kun mulige på noget længere sigt.

Vi ønsker et 4-årigt gymnasium dels for at råde bod på, hvad de unge ikke har fået af paratviden i folkeskolen og derfor bliver nødt til at lære i gymnasiet, dels for at knække det over på midten og sige, at efter 2 års forløb er der adgang til at forlade gymnasiet med en eksamen, som har lige så stor værdi som en gammeldags realeksamen eller en gammeldags præliminæreksamen – jeg siger udtrykkeligt gammeldags, ikke sådan som det var hen mod slutningen, men sådan som det var for 20–25 år siden – og med den adgangsværdi, som disse eksaminer havde: brugbare rundt omkring i samfundet. Det ønsker vi at den 2-årige uddannelse skulle give anledning til.

Derefter er det studium. Efter de 2 års forløb skal man forberede sig på at studere, sådan som man i hvert fald skulle studere ved universitetet. Det vil også kunne højne niveauet ved universitetet, hvad der måske er endnu mere tiltrængt end i gymnasiet.

Alt det er i vore tanker, når man diskuterer gymnasium, men vi understreger: det har absolut ingen hast. Lad kritikken få lov til at brede sig, lad os få ren besked om, hvordan forholdene faktisk er, så ved vi bedre, hvad det er, vi skal rette, inden man giver sig til at tale om lidt mere engelsk her og lidt mindre af det og det dér osv.

En ting mere: CD vil græde tørre tårer, hvis man opgiver at lære de unge mennesker samfundsfag. Hvad er det for noget? Du godeste – det, vi andre bruger årtier på at sætte os nogenlunde ind i, det, som statistikere og økonomer bruger mange, mange år på at gøre sig klart, skulle en gymnasielærer være i

[Erhard Jakobsen]

stand til på nogle få timer at bibringe de unge et forsvarligt kendskab til! Det er jo det rene galimatias. Nej, det kan man vist godt undvære. Det skal være vores eneste gode råd i denne forbindelse med hensyn til præhøringsperioden, som man nu går ind i, og som jeg håber bliver langvarig.

(Kort bemærkning).

Korneliusen (S):

Det er faktisk helt befriende at høre et sådant indlæg, og når man har hørt hr. Erhard Jakobsens indlæg her, forstår man til fulde, hvorfor det ikke er muligt for undervisningsministeren at holde en anden tale end den, han holdt i dag: regeringen er totalt splittet med hensyn til sin uddannelsespolitik på dette punkt.

Må jeg så godt spørge hr. Erhard Jakobsen: hvor langt skal gymnasiefrekvensen ned, før hans parti er tilfreds? Det synes jeg befolkningen har krav på at få at vide i dag, for det er helt klart, at med de toner, der lyder herfra om et elitegymnasium, er det nogle helt andre tal, vi taler om.

Og det næste spørgsmål: hvor skal de gå hen, de arme unge mennesker? Jeg kan ikke se andre muligheder, end at de skal gå hen i den gruppe på 378.000 unge mennesker, som er sat uden for uddannelsessystemet i forvejen. Eller skal man opleve det svar nu fra hr. Erhard Jakobsen, at vi skal have kvalitetsforbedret og kvantitetsforbedret de erhvervsfaglige grunduddannelser, og at der skal skabes muligheder for de 378.000, så de kan få en kompetencegivende uddannelse? Hvad er det, CD ønsker?

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Vi er naturligvis meget glade for, at hr. Erhard Jakobsen vil bekæmpe alle punkterne i SFs uddannelsespolitik, men det er jo karakteristisk for hr. Erhard Jakobsen, og vi skal nok passe på ikke at tage hans udtalelser alt for alvorligt.

Men hr. Erhard Jakobsen har som bekendt haft orlov i en længere periode på grund af EF-parlamentsarbejdet, han kommer så hjem uden varsel, bliver uddannelsespolitisk ordfører uden at være medlem af folketingets uddannelsesudvalg og blander sig så i gym-

nasiedebatten. Jeg vil spørge hr. Erhard Jakobsen: er det kommunalvalgkampen, der er årsag til det, eller hvad er årsagen?

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Det saglige indhold i det, hr. Riishøj sagde nu, svarer ganske udmærket til hans indlæg før, derfor skal jeg undlade at gå dybere ind i det.

Men hvad ligner det at forlange en redogørelse her for, hvorfor et partis formand går op og tager ordet i en sag, som han i og for sig har diskuteret temmelig længe og temmelig meget, nemlig siden 1974 eller noget i den retning dér? Jeg tror ikke, det ene medlem skylder det andet medlem regnskab for, hvorfor han tager ordet i denne sal. Det er dog vist en ny måde at opfatte diskussionen på.

Må jeg sige til den første spørger, at jeg mener, at hvis man havde hørt ordentligt efter i stedet for på forhånd at forberede sit indlæg mod det, jeg sagde, ville man have hørt mit svar på spørgsmålet, men jeg gentager det gerne. Jeg sagde udtrykkeligt: det drejer sig ikke om et bestemt antal. Jeg sagde, at alle, som kan tilfredsstille kravene med hensyn til viden og med hensyn til flid, skal have adgang. CD er endda i sine udtalelser gået ind for, at man skulle give alle 14-årige adgang til at bestå en prøve og derefter komme i gymnasiet. Vi ønsker så mange ind som muligt, men det mulige ligger ikke i, at man for enhver pris skal have et vist antal og visse procenter af visse dele af befolkningen osv., men i, at de, der opfylder de krav, der stilles, kan komme med. De andre må tage fat på noget andet, og jeg sagde også, at CD er parat til på alle punkter at støtte bestræbelser for at forbedre ungdomsuddannelser på andre felter – naturligvis inden for det, som er lov for os alle sammen: hvad har vi overhovedet af midler til rådighed at dele ud af? Der skal prioriteres, men vi vil prioritere en lang række uddannelser højt, og det er da klart, at hvis der, som spørgeren forudsatte, bliver et stærkt fald i antallet af gymnasieløvere, så bliver der både bygninger og lærerkræfter til rådighed, og så skulle det ikke medføre et øget ressourceforbrug at lade de unge lære noget andet end det med Cæsars

[Erhard Jakobsen]

gallerkrig, og hvad der ellers måtte være af udmærkede ting.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil også starte med at sige, at det var befriende at høre hr. Erhard Jakobsen. Det er befriende, at nogen siger tingene ligeud, ligegyldigt hvor meget vi så måtte være uenige i dem.

Jeg vil sige til undervisningsministeren, at han er en energisk mand – også på gymnasieområdet. Undervisningsministeren nedsætter udvalg på egen hånd, indkalder håndplukkede folk til konferencer og strør om sig med reformtanker. Det kommer der nu tit noget skidt ud af, og det er der kommet på dette tidspunkt i denne sag.

Først så vi den såkaldte Uffe Gravers-rapport, der ville bombe gymnasiet tilbage til et elitært dannelsesideal, senere lanceredes den såkaldte humaniorarapport, der angreb al samfundsrelevant undervisning, og endelig kom så her ved folketingets start undervisningsministerens udspil til et nyt gymnasium. Nu hører vi godt nok, at udspillet ikke er et udspil, men at sagen befinder sig i en præhøringsfase. Da man hørte debatten, kunne man imidlertid ikke undgå at tro, at det var noget mere end en præhøringsfase, man var i, og derfor synes vi, det var vigtigt og rigtigt at tage tingene herved i folketingssalen, så man kunne debattere dem, eventuelt få afkræftet eller bekræftet, hvor vi står, og det, vi har fået ud af det indtil nu, er dog, at nu er vi i præhøringsfasen. Det var vi mig bekendt ikke for et stykke tid siden. Det var i alle tilfælde ikke gået op for alle dem, der diskuterede det. På den måde er det godt, at undervisningsministeren nu klart har sagt, hvad det drejede sig om, selv om undervisningsministerens præhøringsfase jo nok skyldes, at der ikke er flertal for andet, end at det er en præhøringsfase, der ifølge centrum-demokraterne oven i købet helst skal være så lang som overhovedet muligt.

VS mener ikke, at det nuværende gymnasium er ideelt – bestemt ikke – men vi mener, at de tanker, der var i præhøringsfasens model, var dårligere end det gymnasium, vi har i dag. Vi mener, at de strukturforsøg, som forsøgsinteresserede lærere og elever har gjort, og hvorved de har indhøstet rige erfaringer i gymnasiet, skal med ind. Vi ser, at

disse erfaringer fejles til side og forties. Vi synes, at det er det rene og skære galimatias at begynde at ændre gymnasiet, uden at der er foretaget en evaluering af de gennemførte strukturforsøg, og uden at en sådan evaluering er offentliggjort, således at erfaringerne kan indgå i den offentlige debat.

Undervisningsministeren har i et svar til VS sagt, at de embedsmænd, som sidder i embedsmandsudvalg og arbejder med tingene, kender indholdet i strukturforsøgene, de positive såvel som de negative, dem, man har kunnet indhente ikke blot på Herlev statsskole, Gentofte statsskole, Marselisborg gymnasium og Det frie Gymnasium, men også fra de mange andre forsøg, der har fundet sted på andre skoler.

Jeg vil så godt spørge undervisningsministeren: hvordan er man via et kendskab til disse strukturforsøg kommet frem til, at der skal ske en større opsplitning med tilvalgsfag à la den supermarkedsmodel eller den præsupermarkedsmodel, som ministeren barslede med – eller jeg skulle måske nu hellere sige: som ministeren er gravid med – en gymnasie-model, som pr. definition udelukker tværfaglighed, splitter eleverne og får hver enkelt til at køre sit eget konkurrenceræs på bekostning af fællesskab og sammenhold, og hvor prisen vil være et større frafald, især af elever fra ikke-læsevante miljøer?

Hvad tilvalgsgymnasiet angår, har der i øvrigt også været forsøg med det både på Duborgskolen, på Gentofte statsskole og på Det frie Gymnasium. Men hvad viser de tilvalgsforsøgs erfaringer? Det mangler vi en opsamling og en evaluering af. Hvad viste den opsplittede hverdag, eleverne kom til at leve i? Det ved vi ikke noget om. Hvordan er de erfaringer indgået i de tanker, som ministeren har gjort sig, og som nu foreligger i en skitse?

Vi mener, at ministeren i præhøringsfasen er kommet frem til at ønske et gymnasium, hvor det almindelige sigte begrænses til fordel for en meget større erhvervsrettethed. De kendte fællesfag i det nuværende gymnasium skal godt nok stort set bevares, men der skal åbnes for et hav af tilvalgsfag som erhvervsøkonomi, teknologi, EDB, landbrug og fiskeri m.v. De skal tilbydes som valgfag i 5 timer et enkelt år.

Det er ikke emnerne som sådanne, der er det største problem, vil jeg gerne præcisere.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Det er måden, det gribes an på. Hvis vi tager et område som teknologi, så skal det selvfølgelig integreres i den øvrige undervisning og ikke henvises til en særskilt bås.

Vi er også imod, at geografi, der formidler viden f.eks. om forholdet mellem u- og i-lande, køres helt ud på et sidespor, fjernes som fællesfag og gøres til et valgfag på linje med landbrug og fiskeri. På den måde fjerner man de samfundskritiske elementer.

VS' principper for gymnasiet går i stik modsat retning af undervisningsministerens individuelle tilvalgssupermarked. Vi ønsker en struktur med så få individuelle valg som muligt og med kollektive valg af fag- og emneområder, således at en undervisningsenhed holdes udelte i så stor en del af de tre uddannelsesår som muligt. Vi vægter den sociale enhed gennem gymnasiet højt, og vi mener, at naturvidenskab, samfundsfag og humaniora skal bidrage med problemstillinger, teorier og metoder i alle gymnasieforløb med forskellig vægt. Vi vil have færre fag og større tværfaglighed.

Undervisningsministerens tanker om et tilvalgsgymnasium begrænser for os at se mulighederne for tværfagligt samarbejde og undervisning i helheder, samtidig med at lærergruppen formodentlig splittes op i en masse kvotaansatte med en løs tilknytning til arbejdsstedet.

Vi ønsker som sagt større tværfaglighed, et fleksibelt skema, ud-af-huset-aktiviteter, kollektive arbejdsformer og projektarbejde, og vi ønsker ikke mindst demokratiet forbedret, dvs. deltagerstyring af ansatte og elever af undervisning og skolens administration og økonomi.

Vi mener, at gymnasiet skal være en bred, almen ungdomsuddannelse, som kvalificerer til videregående uddannelse, indtræden i arbejdslivet, aktiv deltagelse i et demokratisk samfund på alle niveauer, en kreativ og personlig udvikling. Det vil sige, at uddannelsen efter vores mening skal sigte mod at øge elevernes evne til at indsamle og bearbejde information, at øge elevernes indsigt i vigtige samfundsmæssige forhold, at optræne dem i en kritisk stillingtagen og optræne deres evne til at analysere emner i sammenhæng. Disse krav kan ikke opfyldes med undervisningsministerens tilvalgsgymnasium, idet opsplitningen vil gøre eleverne til tabere. At kunne begå sig i et kompliceret samfundsmaskineri

kræver nemlig evne til at etablere sammenhænge, til at arbejde selvstændigt og til at stå på egne ben.

Gymnasiet skal efter VS' mening som hovedelement tilbyde et bredt, fælles 3-årigt forløb, hvor gymnasiet er præget af demokratiske beslutningsprocesser med udstrakt selvforvaltning for lærere og elever.

Vi har stor sympati for SFs dagsordensforslag, som præciserer, at der ikke skal ske en reform, før der er sket en opsummering og offentliggørelse af strukturforsøgs erfaringerne, og før der har været en offentlig debat og høring, ligesom det naturligvis er en forudsætning for en reform i gymnasiet, at den ikke lempes igennem administrativt. Men med hensyn til dagsordenens punkt g angående en fælles undervisning i l. g vil vi præcisere, at vi er imod en basisårstanke i gymnasiet, fordi det efter vores mening vil splitte det 3-årige forløb, som skal være sammenhængende og med mulighed for kollektive valg af fag- og emneområder, og vi mener faktisk, at SF drager konklusionen af den offentlige debat på forhånd.

Vi vil alligevel støtte SFs dagsordensforslag på grund af det øvrige indhold. Vi mener, at det, der står i socialdemokratiets dagsorden, er rigtigt nok, men det er utrolig mangelfuldt. De radikales dagsordensforslag kan vi ikke støtte. Vi mener ikke, at man inden udgangen af samlingen 1985-86 kan nå at komme igennem med en gymnasiereform og få en ordentlig høringsfase. Det vil simpelt hen blive noget jask.

Pia Kjærsgaard (FP):

Fremskridtspartiet ønsker en langt hårdere adgangsbegrænsning til gymnasiet, end tilfældet er i øjeblikket. Det er totalt misforstået, at alle efterhånden søger mod gymnasiet, og at man til efterhånden alle uddannelser – så er det ligegyldigt, om man skal være sygeplejeelev, stå i en butik, eller hvad ved jeg – skal have studentereksamen, og at alle i øvrigt søger studenter, simpelt hen fordi alle unge mennesker efterhånden får studentereksamen. Erhvervs livet tager dem med den højeste karakter og laver derefter sin egen udvælgelsesprocedure.

Tilgangen til gymnasiet er ganske enkelt for stor, og man burde fra den borgerlige regerings side højne niveauet ved at skærpe

[Pia Kjærsgaard]

kravene og i øvrigt sørge for at få dem med praktisk håndelag ud i en praktisk uddannelse. Samfundet skal helt klart styre tilgangen til gymnasiet gennem adgangsbegrænsning ved karaktergivning. Desværre har den borgerlige regering ikke sørget for at øge produktionen, således at der er praktikpladser nok til de unge, der vil gå den vej, men det er selvfølgelig en helt anden og anderledes sørgelig historie.

Fremmedsprogene ønsker vi helt klart styrket, også med et større timetal, eventuelt ved at stryge samfundsfag og eventuelt med en udbygning med nye fag, tilpasset tidens behov.

Vi er i det hele taget meget skeptiske over for hele gymnasiestrukturen, som den har udviklet sig i de sidste mange år, forsøg efter forsøg. Vi er også skeptiske over for de fag, man tilbyder som valgfag, f.eks. kunstforståelse, samfundsfag, græsk, som vi mener er totalt overflødige, og som elever kan få under fritidsundervisningen. Vi vil også nævne, at vi finder det betænkeligt, at man åbenbart overvejer at lade geografi gå ind som valgfag, ligesom det er betænkeligt, at historie først skal være fællesfag fra 2. g.

Det er meget vanskeligt at diskutere ud fra en skitse, hvilket debatten her også har vist, og vi vil afvente det færdige resultat, som vi selvfølgelig også ønsker lagt frem i folketingsalen.

Jytte Hilden (S):

Jeg skal her, hvor det drejer sig om en proceduredebat, men også om en delvis indholds- og strukturdebat, trække en særlig gruppe frem, som jeg synes der er grund til at nævne.

Det er pigerne. Mere end halvdelen af de elever, der i dag går i gymnasiet, er piger, men de vælger slemt anderledes end de fyre, der går i gymnasiet. At så mange piger går i gymnasiet, skyldes sikkert i høj grad, at en del af ungdomsuddannelserne ikke er åbne for piger, fordi de ikke tilgodeser de ting, pigerne gerne vil. Det kunne f.eks. tyde på, at det er vigtigt med et mere samordnet ungdomsuddannelsessystem. Det kunne også tyde på, at det efterhånden er meget pinagtigt, at vi ikke har en sundheds- og social-EFG-uddannelse.

Hvis man kigger på, hvordan pigerne fordeler sig i gymnasiet, ser man, at der næsten kun er piger i det sproglige gymnasium, medens pigerne i det matematiske gymnasium vælger meget anderledes end fyrene. De fravælger i høj grad den matematisk-fysiske gren, medens de tilvælger den biologiske og den samfundsfaglige gren. Det kan ikke skyldes, at piger er dummere f.eks. til fysik end fyre. Det har jeg endnu ikke set nogen undersøgelser af, og det ville jeg også meget nødig opleve. Det må i høj grad skyldes, at indhold og eksempler, lærebøger og lærere ikke taler til den hverdag, som i høj grad er pigernes. Min pointe er, at dette er vanskeligt, fordi vi lever i et højteknologisk samfund, og det kræver af alle, både piger og fyre, at de kan forholde sig til de mere eller mindre udviklede ting, som vitterlig sker.

Med den nuværende måde at bygge tingene op på, med de valg, vi i dag ser, med de lærebøger, de lærerkræfter, og de fagbeskrivelser, vi har i dag, kvalificerer vi en stor del af menneskeheden, nemlig pigerne, dårligere til at tage del i dette samfund og de samfundsdebatter, der er. Derfor synes jeg, det er vigtigt, inden undervisningsministeren skal svare på de mange udmærkede ord fra de forskellige ordførere, også at høre, hvordan undervisningsministeren forestiller sig dette pigeproblem løst. En af mine pointer i denne sammenhæng er, at det i høj grad vil gavne pigerne med en fælles 1. g, med en fælles indgang, så vi ikke bygger på de fordomme, de måtte have fået tidligere i deres uddannelsesforløb, de fordomme, som ligger i forældregenerationen, og de mange andre barrierer, pigerne vitterlig er udsat for.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

På trods af, at der er fremført mange forskellige meninger i dag, synes der dog at være enighed om – det er en meget bred enighed, der er på det punkt – at der er brug for visse justeringer af vores gymnasieordning. Der er nogle, f.eks. SF, der vil fjerne linjerne og lave alt muligt andet; de vil gå meget langt. Der er socialdemokratiet, der også vil ændre loven, fordi man, så vidt jeg forstod, i lighed med SF vil fjerne linjerne. Det er der et flertal der synes er en dårlig idé.

Det betyder, at der ikke er noget behov for at ændre loven, men det udelukker ikke,

[Undervisningsministeren]

at man kan forelægge det for folketinget i den ene eller anden form, og det har jeg faktisk hele tiden tænkt mig at gøre, og det har jeg også hele tiden sagt. Man oplever tit som minister, at selv om man siger noget til syv forskellige journalister, og selv om de skriver det i deres aviser, så afholder det ikke medlemmer af dette ting fra at blive ved med at påstå noget andet.

Derfor har jeg nu skullet høre på i ugevis, at jeg vil gå bag folketingets ryg. På trods af, at jeg i sommer – jeg kan dokumentere det med udklip fra Politiken, udklip fra Information osv. – ved enhver lejlighed har sagt, at jeg vil forelægge folketinget det, bliver hr. Riishøj ved med at sige: ja men vi mistænker ministeren for at gå bag om folketingets ryg. Det kan jeg ikke forhindre hr. Riishøj i.

Men når det nu er sådan, synes jeg egentlig, at det ville være velgørende at få vedtaget det, der står i den radikale dagsorden. For så kan da ingen længere være i tvivl om, at det bliver forelagt folketinget, og at der bliver en høring, og at vi derfor, som jeg har sagt, i øjeblikket befinder os i en præhøringsfase. Om den skal være lang eller ej, vil vise sig. Regeringen har ikke sat nogen tidsfrist, men nu sætter folketinget en udmærket tidsfrist, nemlig den, at folketinget skal præsenteres for noget i denne samling. Det synes jeg også er rimeligt. Vi er langt fremme, og det ville være mærkeligt, hvis vi ikke i denne samling når at få præsenteret folketinget for et oplæg. Inden folketinget præsenteres for et oplæg, skal høringen overstås; det står også i den dagsorden, og det sætter visse grænser, som jeg synes er udmærkede for os at have. Så har man klarhed over proceduren, og den klarhed ønsker regeringspartierne, og derfor vil vi gerne stemme for den radikale dagsorden.

Socialdemokratiet må i og for sig også kunne stemme for den radikale dagsorden, men det vil jeg lade socialdemokratiet om, for man kan jo ikke sige, at det er dagsordenerne, der skiller så voldsomt i dag.

Jeg har aldrig set så lang en dagsorden som socialistisk folkepartis. På forespørgsel har jeg fået oplyst, at det vist er en af de længste. Den rummer en modsigelse, hvad fru Elisabeth Bruun Olesen straks fangede, idet den starter med at sige: nu skal vi have en bred folkelig debat, og slutter med at sige, hvad den debat skal ende med. Det gør dags-

ordenen. Den slutter med at sige, at linjerne skal ophæves osv. osv. Det er f. eks. det, der ikke er flertal for her i folketinget. Hvorfor så gå ud fra, at der er flertal for det i befolkningen, tilmed før man overhovedet har spurgt befolkningen?

Hvordan kan et parti, der vil have en bred folkelig debat, lave en sådan dagsorden? Det kan jeg i og for sig undre mig over. Men nok om det! Jeg forstår godt, at SF har problemer med denne sag. Der er vild uenighed også i SFs rækker, og kan man ikke blive enig om noget, er der altid én metode, der kan hjælpe én ud af det, nemlig under alle omstændigheder at være uenig med ministeren. Så er man da i hvert fald sikker på, at der er nogen, som kan give én tilslutning.

Jeg synes, som jeg startede med at sige, at der trods alt er enighed om, at visse justeringer er der brug for. Regeringen mener, der skal være en lille justering, noget, der giver en åbning, som løser de små gymnasiers problemer, gør det muligt at styrke sprogundervisningen og gør det muligt i et vist omfang at vælge på tværs af disse linjer, men kun i et vist omfang. Grænsen for, hvor meget man skal kunne vælge på tværs, går dér, hvor hensynet til kvaliteten sætter grænsen. Vi kan ikke lave et system, hvor man sidder i klasser med elever, der har vidt forskellige forudsætninger, og hvor lærerne derfor må sænke niveauet for at få alle med. Dér går grænsen for, hvor meget man kan gå på tværs. Vi skal ikke slække på niveauet overhovedet. Vi skal fastholde, at der skal være et højt bogligt niveau i gymnasiet, og det sætter en grænse for, hvor stor valgfrihed vi kan give eleverne.

Hr. Ole Vig Jensen opfordrede til, at vi også ser på de andre ungdomsuddannelser. Det kan jeg tilslutte mig. På ét punkt er der en sådan sammenhæng, idet vi i fredags fik det faglige udvalgs godkendelse af den reform af højere handelseksamen, der har været arbejdet med i længere tid. Dens principper ligner til forveksling de principper, der arbejdes med vedrørende gymnasiet. Det drejer sig om at styrke sprogundervisningen, at gøre det muligt i et vist omfang at vælge på tværs og at sikre, at højere handelseksamen bevares på alle handelsskoler, også selv om elevtallet skulle falde. Der er altså stor parallelitet og stor sammenhæng i det, der foretages.

[Undervisningsministeren]

Når det gælder de tekniske skoler, er der tale om problemer af en helt anden art. Her er uddannelserne i langt højere grad specifikke. Her har vi et styringssystem, som er meget stift, og hvis vi ikke får ændret det styringssystem, kan vi slet ikke ændre noget som helst. Derfor har regeringen startet en proces, hvor vi er begyndt med en rationaliseringsundersøgelse, som bakkes op af en styringsgruppe med behørig repræsentation for forskellige interesser og med departementschef Bernstein fra administrationsdepartementet som formand. Det kaldes derfor Bernsteinudvalget.

Denne undersøgelse skal give os råd med hensyn til, hvordan vi kan lave et ændret styringssystem, som på én gang skaber fleksibilitet og sikrer, at der er styr på udgifterne. Begge dele har vi manglet. Vi får flaskehalsproblemer i de kommende år. Det er vigtigt, at erhvervsuddannelserne kan udvikle sig i pagt med de skiftende behov.

Det er en ganske anden problemstilling end den, vi har, når det gælder gymnasiet og højere handelseksamen. Derfor mener jeg, det er meget rimeligt at tage det i to tempi: i denne samling får vi taget stilling til visse principper vedrørende gymnasiet og højere handelseksamen, som er brede, almene og studieforberedende uddannelser, og i næste samling bliver vi, måske som følge af det forberedende arbejde, præsenteret for noget, der vedrører en helt anden problemstilling, nemlig disse udpræget erhvervsrettede uddannelser på de tekniske skoler.

Jeg tror, jeg vil slutte her. Jeg ønsker ikke at forlænge debatten. Jeg ville gerne have haft, om vi kunne have ventet med den til om 2-3 uger. Ingen kan forhindre et parti i at fremkalde en debat før tiden. Til gengæld kan man heller ikke tvinge andre partier, og man kan heller ikke tvinge en regering til at fremsætte forslag, før den mener, forslagene er parate til at blive fremsat. Som regering må man have tid til at tænke.

(Kort bemærkning).

Korneliusen (S):

Jeg synes, ministeren i sidste runde viser, at han er et modigt menneske. På den ene side skal han forlige regeringspartierne, og efter hr. Erhard Jakobsens indlæg her i dag om hans principielle tanker om en gymnasie-

reform kan det nok volde nogle problemer. På den anden side lover ministeren hr. Ole Vig Jensen i forbindelse med, at han siger, at han vil stemme for det af hr. Ole Vig Jensen fremsatte dagsordensforslag, at der skal indgå andre ting.

Vi er enige meget langt ad vejen i, at der skal høringer, forespørgsler og undersøgelser til. Vi er meget bekymrede på ministerens vegne for, om han kan nå at komme med et sådant forslag ud fra disse argumenter i folketingssamlingen 1985-86. Vi er specielt meget bekymrede for den passus i den motive-rede dagsorden fra det radikale venstre, som siger: »... i forbindelse med de bebudede ændringer i gymnasiet at fremlægge forslag i folketinget ...«. Det kunne næsten se ud, som om også det radikale venstre har lagt sig fast på forhånd.

Jeg skal på mit partis vegne meddele, at vi vil undlade at stemme til den radikale dagsorden.

Riishøj (SF):

Jeg tror, det er udmærket, at vi har fået denne debat i dag. Det er svært at planlægge sådan noget tidsmæssigt. Vi havde faktisk ikke forestillet os, at uenigheden inden for regeringen var så dyb, som den åbenbart er, og som det er kommet frem i dag. Det er jo det, der er årsagen til, at regeringen ikke i dag kan komme med et færdigt udspil og så hurtigt som muligt, givetvis uden en voldsom ny høringsrunde, kan gennemføre disse såkaldte justeringer, der reelt er en omfattende reform af gymnasieskolen. Men det er altså det med at tale udenom.

Tilsyneladende spænder regeringen vidt med hensyn til holdninger til gymnasieskolen. Fru Eva Møller gav indledningsvis udtryk for nogle tanker, som jeg har hørt fru Eva Møller nævne tidligere, nemlig at man sådan set skal bygge videre på det eksisterende grengymnasium og, om man så må sige, smidiggøre det. Hr. Povl Brøndsted kommer ind på geografi, som ministeren i hvert fald i sit seneste udspil har fjernet, og nævner direkte, at det skal med. Han er altså i dag ordfører for et regeringsparti.

Hr. Erhard Jakobsen udtaler sig i stik modsat retning: denne proces skal trække ud så længe som muligt. Derfor er det måske meget rimeligt at spørge hr. Erhard Jakob-

[Riishøj]

sen, om han vil stemme for den radikale dagsorden, som jo sætter en tidsgrænse for, hvornår regeringen skal komme med et forslag.

Og så er der kristeligt folkeparti, som ikke er til stede i dag, men som der åbenbart også har været store problemer med. Det siges, at deres ordfører har fået svedere eller noget andet; det stod der jo i dagbladet Politiken. Der er måske stadig svedetimer, så vi er altså blevet klogere på det punkt.

Vi står fra SFs side alene med vores dagsorden, men til gengæld kan vi glæde os over, at socialdemokratiet udtrykker kærlighed til den. Vi så gerne, at de var medforslagsstillerne, men det er da udmærket med kærlighed til vores dagsorden.

Jeg er naturligvis også tilfreds med, at VS kan stemme for dagsordenen, og jeg kan berolige fru Elisabeth Bruun Olesen med, at det ikke er et fælles basisår, som jeg nævnte før, der opereres med i SFs forslag. Det vil også komme frem, når vi drøfter vores forslag i folketinget.

Vi er altså forholdsvis tæt på enighed imellem oppositionspartierne, men kan beklage, at det radikale venstre har valgt den forkerte side eller svæver, som det hedder, imellem de to blokke.

Fru Eva Møller nævnte som sagt de forskellige grenkombinationer og sagde, som jeg har hørt fru Eva Møller sige det før, at det måske er vejen frem at smidiggøre grenene i stedet for at gå over til et valggymnasium. Alligevel støtter de konservative overgangen til dette tilvalggymnasium. Det kan undre, men det hænger nok sammen med, hvad der sker internt i regeringen, og tilsyneladende har undervisningsministeren haft lettere ved i denne sag at banke, om jeg så må sige, de konservative på plads end CD og de andre regeringspartier.

Fru Eva Møller opererer stadig væk med det begreb, som kaldes det høje niveau. Det er noget, vi må tage skarp afstand fra, ikke begrebet højt niveau som sådan, men det indhold, der fra borgerlig side lægges i det. Det kan kun opfattes, som om man har en paratviden, som man i en individuel eksamenssituation kan udtrykke ved det grønne bord. Helt andre spørgsmål: modenhed, opøgende aktiviteter, det at arbejde selvstændigt og arbejde sammen med andre i grupper eller på anden vis, er altså ikke med i det

begreb. Det er et spørgsmål om højt timetal og en individuel præstation ved eksamensbordet. Det begreb lægger vi altså noget ganske andet i, og det vil også komme frem, når vi drøfter vores eget forslag.

Fru Eva Møller nævner også dette med international forståelse og peger i den forbindelse på sprogfagene. Det er rigtigt, at det er et væsentligt element for at kunne forstå internationale forhold, men der indgår vel også, at man har kendskab til internationale organisationer, f.eks. FN, altså international politik, vel også geografi. Hvorfor er det kun sprog, der i sig selv giver en bedre international forståelse? Der er vel også andre elementer. Også historie giver en international forståelse, ikke bare sprogene, men sprogene er en vigtig del; det er de også i vores forslag.

I vores forslag opererer vi også med valgmuligheder, men med integration, som fru Eva Møller nævnte det, af de humanistiske og de naturvidenskabelige discipliner. Den hensigt er også realiseret i vores forslag, men i en anden form end den, fru Eva Møller ønsker.

Hr. Povl Brøndsted nævnte den åbenhed i debatten, der har været. Det kan da accepteres, at der har været debat. Hver gang undervisningsministeren udtaler sig, er der jo debat, men den er ikke altid foregået på lige konstruktiv måde. Det har været en sag om udsivninger fra ministeriet af den og den plan og det og det skrift inde i ministeriet. Det er lækket og sivet ud og er kommet i aviserne, og så benægtes dets eksistens, og så benægtes det ikke.

Så får vi selvfølgelig en masse debat, ikke om de unges uddannelse, men om, hvilke fag der skal styrkes på hvis bekostning, og vi får en rygtepræget og panikagtig debat. Det er ikke en debat, der virkelig har taget fat om de unges uddannelse, mere en fagdebat og en fagopsplittingsdebat, og det har bestemt ikke fremmet en god debat om gymnasieskolen og de unges uddannelser.

Hr. Ole Vig Jensen var også lidt inde på det med, at vi er tidligt ude. Det har jeg svaret på.

Hr. Ole Vig Jensen har fremsat et forslag om motiveret dagsorden, og jeg må sige ligesom hr. Korneliusen, at vi ikke kan godkende, at de ændringer, ministeren kommer frem med, skal være »de bebudede ændringer«. Det må være de ting, ministeren har omtalt i

[Riishøj]

forskellige sammenhænge i tidsskrifter, i offentligheden og på møder, og dem kan vi ikke acceptere. At lægge sig fast på en tidsfrist, for at en minister kan fremsætte dårlige forslag i lovsform, er heller ikke godt, men det er naturligvis bedre, at det kommer i lovsform, end at det kommer gennem administrative dekretter eller blot ved en orientering i folketingets undervisningsudvalg. Det kunne tale for, at man undlader at stemme til den dagsorden.

Jeg skal ikke uddybe mit syn på hr. Erhard Jakobsens synspunkter, de er velkendte. Vi får igen bekræftet, at CD har klare særstandpunkter inden for regeringen. Det kunne være meget rart at vide, om hr. Erhard Jakobsen også kan stemme for den radikale dagsorden, der jo har en ganske bestemt tidsfrist for, hvornår regeringen skal komme med lovforslag.

Ministeren kom på ny ind på dette med folketinget. Vi må gentage, at det, ministeren gav løfte om tidligere, var, at han ville fremsætte lovforslag i folketinget. Det er siden blevet til administrative ændringer og på et eller andet tidspunkt en orientering af undervisningsudvalget. Ministeren har altså skiftet syn. Han vil ikke gennemføre tingene ved afstemninger i folketingssalen og normalt udvalgsarbejde, men administrativt. Det er det, der nu standses, og så prøver ministeren at bakke ud og sige, at han altid har villet forelægge det i folketingssalen. Jeg vil spørge ministeren, om han hele tiden har ment, at disse ting ikke blot skulle til debat i undervisningsudvalget, men skulle i folketingssalen. I så fald er ministeren blevet misforstået, så det basker.

Jeg mangler også svar på et par andre spørgsmål, og dem håber jeg ministeren også vil svare på.

Der er spørgsmålet om erhvervslivets reaktion på ministerens forslag. Har ministeren fået positive tilkendegivelser fra erhvervsorganisationerne vedrørende sit forslag? I så fald ønskes oplyst, hvorfra de er kommet.

Desuden spurgte jeg, om der er positive forsøgs erfaringer med den model, ministeren har fremsat. Er der herhjemme positive forsøgs erfaringer eller forsøgs erfaringer overhovedet? Det synes jeg også ministeren skylder svar på.

Det tredje spørgsmål, jeg ville have stillet, var, om regeringen er indbyrdes enig, men

det behøver jeg vist ikke at få svar på. Det er vist bekræftet, at regeringen ikke er enig og bruger det som skalkeskjul for at udsætte dette endnu en gang.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg forstår da udmærket godt, at man i partier, hvis eneste politiske håb ligger i, at der er splittelse i regeringen, hele tiden øjner en chance for, at der er det på store eller små punkter.

Der er ikke nogen som helst splittelse. En forudsætning for det radikale forslag er naturligvis, at de fire regeringspartier er enige, og den dag de fire regeringspartier er enige – det bliver de sagtens – fremsætter man et forslag om de bebudede ændringer. Men det er ikke en gymnasiereform som den, jeg talte om, der går på helt andre og store linjer. Jeg sagde, at den gymnasiereform, der skal give de store ting, sikkert ligger langt ude i fremtiden og skal forberedes, bl.a. gennem grundig kritik.

På de vigtige områder, man har siddet og diskuteret i udvalgene, opnår regeringspartierne sagtens enighed – så der bliver altså heller ingen mulighed for en ny regering i den anledning.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi mangler svar på: hvad er »de bebudede ændringer«? Mener hr. Erhard Jakobsen, undervisningsministeren og hr. Ole Vig Jensen det samme med »de bebudede ændringer«? Jeg vil gerne have de enkelte ordførere til at sige, hvad de mener om dette.

Vi mangler også svar fra ministeren på, om de hidtidige strukturforsøgs erfaringer bare skal kastes på historiens mødding eller ministeren vil opsamle dem og foretage en egentlig evaluering af dem og offentliggøre dem, så de kan indgå i den offentlige debat. Det hjælper ikke, at nogle embedsmænd kender til dem og sidder og diskuterer dem i et embedsmandsudvalg. De må indgå i den offentlige debat. Det mangler vi også et svar på.

Eva Møller (KF):

[Eva Møller]

Jeg bemærkede, at hr. Riishøj i sit seneste indlæg sagde, at oppositionen er enig, og at regeringen er splittet. Således som jeg har oplevet debatten i dag, er det ganske anderledes. Oppositionen har fremsat to dagsordensforslag, ét fra socialdemokratiet og ét fra SF. Vi har fra SF set vel nok en af de længste dagsordener. Jeg mener, jeg har set én, der er længere, i min tid i folketinget. Alligevel må vi konstatere, at socialdemokratiet og VS ikke kan tilslutte sig alle punkterne i SF's dagsordensforslag.

Man taler i SF's dagsordensforslag om, at gymnasiet skal være studieforberedende. Da hr. Korneliusen på socialdemokratiets vegne holdt sin ordførelse, blev der talt om, at gymnasiet skulle have et højt alment indhold, og der skulle gives eleverne kundskaber. Der blev på intet tidspunkt nævnt ordet »studieforberedende«. Hr. Riishøjs dagsorden taler om fælles 1. g-undervisning. Det har fru Elisabeth Bruun Olesen taget afstand fra på VS' vegne.

Jeg vil gerne sige, at hvis det drejer sig om at lægge et enkelt A 4-ark frem, som udtrykker enighed, så kan regeringspartierne nå langt, langt længere. Vi kan lægge flere A 4-ark frem, som udtrykker enighed om de holdninger og de overordnede principper, vi har. Vi mener derfor ikke, at der er belæg for den udlægning af debatten, hr. Riishøj er kommet med i dag.

Det kan fortsat undre mig, at netop de partier, der står bag folkeskoleforliget, der står bag formålsparagraffen om, at eleverne skal sættes i stand til at vælge, nu forkaster hele deres folkeskolelov og hele dens målsætning og siger, at disse elever ikke er i stand til at vælge, ikke er i stand til på baggrund af 9 eller 10 års undervisning i folkeskolen at foretage selv det mindste lille bitte valg, når de starter i gymnasiet. Jeg synes, at det viser manglende tillid til den folkeskolelov, man selv har stemt for.

Jeg skal gøre opmærksom på – det er specielt til hr. Riishøj – at jeg talte om højt niveau, og det vil jeg stå ved. Jeg brugte på intet tidspunkt, og jeg ønsker heller ikke i forbindelse med ordene »højt niveau« at anvende ordet »paratviden«. Jeg talte om, at eleverne skulle have mulighed for en faglig fordybelse, og jeg talte om vekslende arbejdsmetoder. Heri ligger f.eks., at man kan anvende gruppearbejde, som hr. Riishøj sag-

de det var umuligt at forene med et højt niveau.

Jeg mener til gengæld ikke, at man, fordi man har paratviden, opnår et højt niveau, men jeg tvivler på, at et højt niveau kan opnås uden en vis paratviden. Det er dog væsentligt, f.eks. hvis vi taler om samfundsfag og historisk udvikling, at vi kender bare en lille smule til den historiske virkelighed, vi befinder os i.

Jeg talte heller ikke om, at sprogfagene er baggrunden for international forståelse. Jeg sagde, at det gav mulighed for at kommunikere med andre, og det vil jeg fastholde.

Jeg skal endelig gøre opmærksom på, at man i den præhøringsfase, som en masse mennesker har talt om i dag, omtaler gymnasiet som et »supermarkedsgymnasium«. Jeg synes, man skal gøre sig klart, hvor mange valgmuligheder der i grunden findes i det eksisterende gymnasium med dets linjer og grene og dets mange forsøg. I de skitser, jeg har set i denne præhøringsfase, ligger der ikke flere valgmuligheder, ikke flere kombinationsmuligheder, end dem, vi kender i øjeblikket. Der ligger en styrkelse, nogle sammenhænge fagene imellem og nogle muligheder for at fordybe sig, men også nogle muligheder for at gå på tværs.

Jeg vil gerne sige til fru Jytte Hilden, at det undrer mig, at man, når man taler om ligestilling, kun fokuserer på, at det er så forfærdeligt, at pigerne ikke vælger det matematiske gymnasium i samme grad som drengene. Jeg synes, det er nok så bekymrende, at der er så få drenge, der vælger det sproglige gymnasium. Det kunne måske også give anledning til nogle overvejelser.

Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at rent faktisk vælger næsten 50 pct. af pigerne det matematiske gymnasium. Det er rigtigt, at utroligt få af dem vælger den matematisk-fysiske gren, selv om der på det gymnasium, hvor jeg har min daglige gang, er ca. 40 pct. piger i mat.-fys.-klassen.

Jeg mener, at pigerne er på vej, og jeg tror, pigerne opnår ligestilling i det danske gymnasium, før de opnår det i den socialdemokratiske folketingsgruppe.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

[Jytte Hilden]

Jeg vil gerne til fru Eva Møller sige, at den lange klamamus om enighed og ikke enighed synes jeg er upassende, for ingen har nogen sinde forlangt af en opposition, at den skal være enig. Det, man derimod kan forlange af en ansvarlig regering, er faktisk, at den er enig. Det interessante ved debatten i dag er dels at iagttage manøvrerne i selve salen, dels at konstatere, hvad der er blevet sagt om de forskellige dagsordensforslag. Det ville være interessant, hvis regeringen var enig. Derved ville vi andre få noget mere at vide om, hvordan dette land vil blive administreret også på dette område.

Jeg vil godt bede ministeren om at svare på de spørgsmål, jeg stillede. Det var faktisk for mig relevante spørgsmål.

Jeg brugte med fuldt overlæg ikke ordet »ligestilling« en eneste gang, så fru Eva Møller må have hørt en anden tale et andet sted.

Jeg ser gerne, at ministeren forholder sig til det problem, jeg opstillede, nemlig at pigerne med den måde, gymnasiet i dag er struktureret på, på mange måder bliver dårligere kvalificeret til at udfolde sig i det samfund, vi lever i. Jeg skal være den første til at beklage, at pigerne vælger, som de gør i gymnasiet, men jeg forsøger at fokusere på nogle af grundene til det, altså komme ned under problemet.

Selv om en minister ikke kan lide debatten og ikke kan lide det tidspunkt, debatten kommer på, bør han være klædt på til at svare på, hvorfor pigerne bliver klædt af uddannelsesmæssigt.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Til fru Eva Møller vil jeg sige, at jeg gav bare, hvad de andre partier har sagt, nemlig at de har stor sympati for, oven i købet kærlighed til SFs dagsorden. Den indvendig, VS havde vedrørende basisåret, fik jeg ryddet af vejen.

Jeg vil dog sige, at vi i det sidste punkt, hvor vi nævner de tendenser, vi ønsker i gymnasieskolen, henviser til den fortsatte forsøgsvirksomhed. Vi mener fortsat, at der skal være eksperimenter og forsøg i gymnasiet, og de skal gå i de retninger, vi nævner i det sidste punkt. Det er ikke at tage forskud på en konklusion, men et ønske om, at den

fortsatte forsøgsvirksomhed, indtil evalueringerne foreligger, går i en bestemt retning.

Spørgsmålet om paratviden og gruppearbejde kan jeg ikke nå at besvare i en kort bemærkning, men det er ganske klart, at mulighederne for at undervise i helheder mellem fagene bliver formindsket i det yderligere fagopsplittede gymnasium, vi opererer med.

Endelig håber jeg, at ministeren vil svare på spørgsmålet om erhvervslivets reaktion på tilvalgsgymnasiet og på, hvilke erfaringer der er fra forsøgsvirksomhed herhjemme eller i andre lande, der bekræfter, at det er en god model.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Fru Eva Møller glædede sig over, at jeg ligefrem ironiserede over den uenighed, der skulle være oppositionspartierne imellem. Det er da rigtigt, at der er forskelligheder i opfattelsen af den uddannelsespolitiske linje.

Snakker vi om det, der er emnet i dag, sagde jeg faktisk på VS' vegne, at vi har stor sympati for SFs dagsordensforslag, men at vi mener, at det, der stod om en fælles undervisning i 1. g, kunne misforstås, så man kom til at tænke på et basisår. Det var vi ikke enige i, idet vi mente, at det umuliggjorde et forløb alle tre år i gymnasiet. Vi ønsker et sammenhængende forløb, som jeg var inde på det for.

Socialdemokratiet gik så vidt, at de erklærede deres kærlighed. Det er dog et meget, meget stort skridt at tage.

Vi synes endelig, når vi snakker om dagsordenen, at når der står, hvad der skal ske i 1. g, burde der også stå, hvad der skal ske i 2. g og i 3. g. Det er en af grundene til, at vi er lidt lorne ved det punkt.

Hvis vi skal vælge side, er det da klart, at VS støtter SFs dagsordensforslag. Det er der ikke nogen som helst betænkeligheder ved eller uenighed om.

Povl Brøndsted (V):

Måske er det overflødigt at bemærke, at vi fra venstres side ikke kan stemme for SFs 10 punkts program. Det fremgår tydeligt af denne programerklæring, at det er nogle helt andre målsætninger, man har for, hvordan man vil placere gymnasiet.

[Povl Brøndsted]

Vi mener, at et linjedelt tilvalgsgymnasium har vist sig at være et godt gymnasium i den udformning, vi har set det, og vi mener altså, at vi skal gå videre ad den vej, der er lagt op til i undervisningsministerens forslag.

Der står, at der skal være en bred folkelig debat. Det er jo netop den, ministeren har skabt. Jeg ved, at der har været debatter om gymnasiet i langt, langt videre kredse end, som hr. Riishøj siger, i kredsen omkring ministeren. Jeg har været på adskillige gymnasier, hvor man har drøftet de tanker og de ting, der er kommet frem fra ministerens side.

Jeg tror ikke, det er rigtigt, at vi kan undvære gymnasiet i det danske uddannelsesbillede for unge, og derfor er det nok ikke rigtigt at sige, at gymnasiet skal være en bred ungdomsuddannelse. Det er meget væsentligere, at vi får taget fat på debatten og får andre ungdomsuddannelser sat på plads, sådan at der er andet at vælge imellem end gymnasiet. Som jeg sagde i min første tale, skyldes det, at tilgangen til gymnasiet har været stor, bl.a., at der har været for ringe udbud af kvalificerede ungdomsuddannelser.

Vi vil støtte den af hr. Ole Vig Jensen fremsatte dagsorden, også i kraft af, at ministeren aldrig har sagt, at han har i sinde at gennemføre noget gedulgt, uden om folketinget. Dagsordenen er helt i overensstemmelse med ministerens egne tanker og arbejdsform, og den er i overensstemmelse med, hvad vi i venstre mener er den rigtige procedure.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det var en interessant bemærkning, hr. Povl Brøndsted kom med. Han sagde, at man fra regeringens side ikke ønsker, at gymnasiet skal være en bred ungdomsuddannelse. Det er måske i virkeligheden dér, skellet går.

Jeg må sige til hr. Povl Brøndsted, at det er gymnasiet altså. Når 30-40 pct. - det vil sige den største gruppe af de unge, fordi de andre spreder sig på flere forskellige ting - går i gymnasiet, er det en bred ungdomsuddannelse, og vi synes, det er vigtigt, at folketinget tager højde for, at sådan er situationen.

Det, jeg kan frygte, når jeg hører hr. Povl Brøndsted, er, at man fra regeringens side vil

skrue tiden tilbage, sådan at vi får eliteskolen og kun 10-20 pct. igen får lov at gå i gymnasiet. Men lad os nu se, om det er det, der bliver enden på det. Vi får jo flere diskussioner om dette her i salen, kan jeg forstå.

(Kort bemærkning).

Korneliusen (S):

Nu synes jeg, det bliver interessant. Jeg har lige hørt hr. Povl Brøndsted fra denne talerstol sige: vi støtter undervisningsministerens forslag. Vi har tidligere hørt undervisningsministeren afsværge, at der overhovedet eksisterer et forslag. Og hr. Povl Brøndsted hægter det på udtrykket i forslaget om motiveret dagsorden fra de radikale »de bebudede ændringer«. Jo, vi er bekymrede.

(Kort bemærkning).

Povl Brøndsted (V):

Som jeg sagde i min indledning, mener jeg virkelig, at gymnasiet har været hårdt presset, og jeg mener, at gymnasiet derved har haft et elevklientel, som måske ville have haft mere glæde af den for dem rigtigere uddannelse, det rigtigere uddannelses tilbud. Derfor mener jeg, det er så væsentligt, at vi tager presset af gymnasiet ved at sikre nogle ungdomsuddannelser, der har et andet sigte end det, vi i dag mange gange har præciseret som gymnasiets, nemlig det studieforberevende. Vi skal have almene uddannelser med praktisk sigte. Det kan jeg ikke se noget forkert i, når vi ved, at frygten for arbejdsløshed og mangelen på uddannelsessteder har været med til at give gymnasiet et vældigt boom i de senere år.

Det, jeg henviser til, er de forslag, ministeren er kommet med, altså »de bebudede ændringer«, som skal bearbejdes, sådan at man kan skabe et flertal bag dem.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Hvis forvirringen breder sig, som nogle siger, er det måske udtryk for, at vi er lige lovlig tidligt fremme med den debat om gymnasiet, vi nu er på vej ind i.

Det forekommer mig, at adskillige debatdeltagere, herunder ordføreren for forespørgerne, har glemt, hvad anledningen var til debatten og forespørgslen: de bebudede æn-

[Ole Vig Jensen]

dringer og bekymringen over, at de måske skulle gennemføres administrativt, om ikke uden om folketinget så i hvert fald administrativt. Det har også socialdemokratiet opfanget. Det er selvfølgelig grunden til den radikale dagsorden.

At undervisningsministeren her i dag har udtalt – det er tilfredsstillende, synes jeg – at det aldrig har været planen at gå uden om folketinget, og at det i øvrigt var regeringens hensigt, ministerens ønske, at foretage en høring, er udmærket. De bekymringer, hr. Riishøj havde, fjernes med den dagsorden, der er stillet. Hvis der fremsættes forslag til ændringer, kommer de i folketingsalen, og de vil komme ud til høring på helt normal vis. Derfor undrer det mig for så vidt, at man ikke kan stemme for den dagsorden, men det er dog en anerkendelse, at man undlader at stemme.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Så bliver det interessant, om regeringspartierne med hr. Povl Brøndsted i spidsen, samtidig med at de kommer med forslag til ændringer af gymnasiet, kommer med forslag om den brede ungdomsuddannelse, som kan imødekomme de unge menneskers behov for en bred almen uddannelse. Det behov imødekommes ikke af de erhvervsfaglige uddannelser, som findes i dag, fordi de er så erhvervsrettede og så specialiserede, som de er.

Det er helt givet, at det behov findes blandt de unge, som forlader folkeskolen. Hvis ikke gymnasiet må være der og opfylde det behov, glæder jeg mig til at se, hvad det så er for en model, regeringen vil udvikle, som henvender sig til den gruppe unge, som gerne vil bruge tre år på den side af deres udvikling.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Ole Vig Jensen beskrev det, som om jeg først nu her i dag bebudede, at jeg under alle omstændigheder ville forelægge det for folketinget. Det må have været en fortalelse. Jeg vil sende hr. Ole Vig Jensen udklip fra aviser, som viser, at det har jeg sagt hele sommeren, også til hr. Ole Vig Jensen hver gang han har spurgt – jeg er glad for, at han nikker.

Så et par korte svar. Først til fru Elisabeth Bruun Olesen: forsøgene, som har været gennemført, har i allerhøjeste grad været inddraget i debatten. De har været debatteret i årevis, jeg har selv været med i den debat i årevis, jeg har læst masser af forsøgsrapporter selv, og det har selvfølgelig også de mennesker, der har siddet i de to – hele to – udvalg, som har udarbejdet skitser som oplæg til det kommende reformarbejde.

Man kan ikke forlange, at alle drager den samme konklusion af de forsøg. Nogle af forsøgene har vist os meget præcist, hvad det er, vi skal passe på med, andre har vist os, at her er der noget, vi kan bruge.

Når det gælder indholdet, har der været gjort nogle interessante teknologiforsøg, som nu bliver bearbejdet med henblik på at finde ind til en faglig kerne, så man kan gøre det mere permanent, at man kan tillade et sådant teknikfag.

Med hensyn til pigerne, som fru Jytte Hilten spurgte om, kan jeg oplyse, at det kommissorium, som er udarbejdet for udvalget om fysik i gymnasiet, udtrykkelig rummer noget om kvindeproblematikken. Udvalget opfordres til at se på denne problematik, men selvfølgelig på den måde, at målene for faget fysik fortsat skal være fagligt begrundede. Det fornemmer jeg også at alle er enige i.

På hr. Riishøjs foranledning vil jeg da gerne udvide høringskredsen til også at gælde erhvervslivet.

Gymnasiet er ikke en erhvervsuddannelse, det er en studieforberedende uddannelse, derfor plejer man ikke at høre erhvervslivet, så vidt jeg ved, men det vil jeg meget gerne på hr. Riishøjs foranledning sikre skal ske. Vi har haft en slags forhøring, idet erhvervslivet jo klart har erklæret sig for denne justering af højere handelseksamen, og da den jo har mange af de samme elementer som det, vi vil lægge frem, er der ingen tvivl om, at erhvervslivet vil synes, der er noget positivt i skitsen.

Hvis nogen kom hertil fra et fremmed land og havde overværet denne debat, ville de vist spørge sig selv: hvorfor ventede disse mennesker egentlig ikke med den debat, indtil deres regering havde noget konkret at foreslå? Jeg kan ikke give svaret. Jeg beklager, at det kan se mærkeligt ud, men det er bestemt heller ikke regeringen, der har rejst debatten i dag.

[Undervisningsministeren]

Jeg vil ikke sige, at jeg er ked af debatten, for mens vi har haft hele denne diskussion, har jeg siddet og lyttet efter én bestemt ting, nemlig om der var nogen, som for alvor ville anfægte mine fem begrundelser for, at noget skal ske, når det gælder gymnasieordningen. Jeg har ikke hørt nogen anfægte dem, og det synes jeg måske er det glædeligste ved debatten i dag.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg skal sige tak til undervisningsministeren i relation til det kommissorium for faget fysik i gymnasiet, som indeholder en stillingtagen til spørgsmålet om pigerne. Det er da ganske udmærket, men den problematik, jeg rejste, var, at selv en gennemførelse af dette ikke vil betyde, at alle har fysik, og pointen er, at vi lever i dette højteknologiske samfund, og det er måske det væsentligste problem – og så som sagt ikke et ord om ligestilling.

Hvad angår spørgsmålet om debatten eller ej, er der kun at sige, at det faktisk er ministerens millioner af forslag til højre og venstre, som afføder et ønske hos os i oppositionen om en gang imellem at få lidt afklaring.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi nærmer os snart november måned. Det får mig til at tænke på, om dette her har været et skuespil for galleriet – en tragikomisk farce. Hvordan skal man på nuværende tidspunkt kunne nå det, der står i denne dagsorden? Hvordan skal man kunne nå at fremsætte et forslag, få det ud til høring, få det tilbage til folketinget og sikre, at det hele er gjort på en forsvarlig måde? Svaret er, at det kan man ikke. Ja men når man ikke kan det, må det da betyde, at regeringen i nogle gemmer et eller andet sted i en skuffe har noget, de allerede kan sende ud. Vi har fået at vide, at det, der er sendt ud, er noget, der befinder sig på et eller andet præstadium. For mig er noget på et præstadium noget meget lidt fuldendt, noget, der skal arbejdes videre med. Hvordan kan man nå det?

På den baggrund vil VS stemme imod dette forslag. Ikke fordi vi ikke mener, at tingene skal til høring – det skal de – men fordi

vi mener, at det slet ikke kan gøres forsvarligt.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg betvivler ikke ministerens gode hensigter i denne sag, men de mange synspunkter og rygter, som er spredt igennem de sidste måneder har jo altså bekymret i hvert fald hr. Riishøj. Det, jeg henviste til – og det synes jeg er ganske væsentligt – var, at ministeren fra lige netop denne talerstol, sagde, at dette selvfølgelig skal behandles i folketinget i overensstemmelse med dagsordenen, som ministeren selv stemmer for. Det er derfor, det undrer mig, at hr. Riishøj ikke kan stemme for den.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Undervisningsministeren taler om folketinget. Mig bekendt er det, undervisningsministeren har sagt, at han vil forelægge sin administrative ændring for folketingets uddannelsesudvalg, ikke i form af et lovforslag for folketinget. Jeg vil gerne spørge ministeren direkte, om det ikke er rigtigt, at ministeren har formuleret sig sådan, eller om pressen og alle vi andre er gået helt galt i byen, og at ministeren nu forpligter sig til at forelægge denne sag for folketinget i form af et lovforslag. Er det ikke en rigtig udlægning?

Jeg finder ikke, at ministerens forklaring på de positive erfaringer med tilvalgsgymnasiet og erhvervslivets reaktion er særlig tilfredsstillende; for mig at se afslører det, at der faktisk ikke kan dokumenteres positive erfaringer.

Vi undlader at stemme til de radikales dagsorden, fordi vi får opfyldt, at der kommer en lov, men tidsgrænsen og dette, at det skal være de bebudede ændringer, som vi er imod i bund og grund, gør, at vi undlader at stemme til den radikale dagsorden.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg har sagt, at vi, når vi havde en skitse, ville sende den til høring hos lærere, elever, amtskommuner osv., samtidig med at den blev sendt til folketingets uddannelsesudvalg. Derefter ville jeg drøfte den videre procedure med udvalget. Nu har vi foregrebet denne

[Undervisningsministeren]

situation og får afgjort her i dag, hvad den videre procedure skal være. Det synes jeg er helt i orden; så behøver vi ikke at diskutere det mere.

Selvfølgelig har regeringen gjort nogle forberedelser. Vi er langt fremme med forberedelserne, men vi er ikke færdige endnu. Vi skal nok blive færdige. Vi når det hele – bare rolig!

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu hører vi, at der er truffet forberedelser. Debatten har ellers handlet om, at ministeren har sagt, at vi befandt os i en præhøringsfase, og at den skitse, der var fremlagt, var et ufærdigt stykke papir. Så kunne jeg godt have tænkt mig, at man i stedet for i debatten havde kunnet debattere det, man havde forberedt; det havde været en mere reel debat.

Vi mener, det er nødvendigt at stemme imod. Vi mener, at ministeren har sagt, at han, hvad enten dette dagsordensforslag bliver vedtaget eller ej, selvfølgelig ikke ændrer gymnasiet, uden at det kommer i folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Ole Vig Jensen (RV) (se foran) vedtoges med 50 stemmer (KF, V, RV, CD, KrF og FP) mod 5 (VS); 38 (S og SF) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Riishøj (SF) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Korne-liusen (S) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 47:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v. (Bortfald af undervisningsministeriets og amts-

rådernes godkendelsesbeføjelser, forenkling af klageregler, styrkelse af skolenævn m.v.).
(Fremsat 23/10 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

De mange ændringer af skolestyrelsesloven, som er foreslået i lovforslag nr. L 47, egner sig vel bedst til en behandling i uddannelsesudvalget.

I socialdemokratiet er vi stemt for forenkling, især hvis der fortsat er sikret en rimelig ensartethed og uligheden ikke derved fremmes.

Der er en række af de 35 ændringer, som vi vil se positivt på, medens vi vil være kritiske over for andre.

Min partifælle fru Jytte Andersen vil i et senere indlæg tage sig af ændringerne vedrørende fritidsundervisning, og jeg skal derfor alene omtale de ændringer, der berører folkeskolen.

Vi vil være positive over for forslaget om skolebyggesager, ligesom vi naturligvis støtter ændringerne om at få bragt valgreglerne til skolenævnet i overensstemmelse med den kommunale valglov.

Vi kan ligeledes støtte de forslag, der vedrører en styrkelse af skolenævnene, og vi hilser med tilfredshed, at undervisningsministeren nu får bemyndigelse til at fastsætte en dato for afholdelse af afstemningsvalg til skolenævn, således at disse valg kan komme til at foregå på én og samme dag over hele landet. Vi havde gerne set, at det kunne lade sig gøre allerede ved det førstkommende skolenævnvalg, men også her har vi bemærket, at ministeren vil henstille, at det kommer til at foregå inden for samme uge.

Så har jeg mærket mig, at forslaget ikke indeholder noget om elevdemokrati i folkeskolen, men at ministeren i sin fremsættelsestale siger, at han i forbindelse med lovforslagets behandling vil fremsætte et ændringsforslag til skolestyrelseslovens § 80 B, som tager sigte på at styrke elevindflydelsen i skolerne. Det er en lidt speciel fremgangsmåde, synes jeg. Det er, som om undervisningsministeren er lige ved at komme på kant med grundlovens § 41, der jo siger, at et forslag skal have tre behandlinger i folketinget: en første, en